

KU LEUVEN

FACULTEIT SOCIALE WETENSCHAPPEN
MASTER OF SCIENCE IN DE VERGELIJKENDE EN
INTERNATIONALE POLITIEK

**‘Le kilométrage’: de kilometerafstand tot een ‘world event’
als nieuwselectie criterium
Case study: de hoofdjournaals op VRT en VTM (2011-2015)**

Promotor : Prof. P. VERLINDEN

Verslaggever : Dhr. J. CROMPVOETS

MASTERPROEF
aangeboden tot het
verkrijgen van de
graad van Master of
Science in de
Vergelijkende en
Internationale
Politiek door

Marijn VANHOUTVEN

academiejaar 2015-2016

KU LEUVEN

FACULTEIT SOCIALE WETENSCHAPPEN
MASTER OF SCIENCE IN DE VERGELIJKENDE EN
INTERNATIONALE POLITIEK

**‘Le kilométrage’: de kilometerafstand tot een ‘world event’
als nieuwselectie criterium**

Case study: de hoofdjournaals op VRT en VTM (2011-2015)

Promotor : Prof. P. VERLINDEN

Verslaggever : Dhr. J. CROMPVOETS

MASTERPROEF
aangeboden tot het
verkrijgen van de
graad van Master of
Science in de
Vergelijkende en
Internationale
Politiek door

Marijn VANHOUTVEN

academiejaar 2015-2016

Samenvatting

Weinig studies hebben systematisch onderzocht of kilometerafstand een factor kan zijn voor de aandacht die massamedia hebben voor bepaalde gebeurtenissen. Deze studie wilde daar echter komaf mee maken en onderzocht of de kilometerafstand tot een ‘world event’ een bepalende determinant was voor de aandacht van de Vlaamse massamedia. Het deed dat door gebruik te maken van het elektronisch nieuwsarchief, een databank die alle nieuwsuitzending van 19 uur van VRT en VTM sinds 2003 bewaart. Verder werd er gekozen om drie grote categorieën van ‘world events’ te onderzoeken: conflicten, verkiezingen en politiek-maatschappelijke kwesties. De resultaten werden gekoppeld aan de nieuwsselectietheorie van de Noren Johan Galtung en Mari Holmboe Ruge en aan de bestaande literatuur.

Concreet keek dit onderzoek naar de verslaggeving van VRT en VTM binnen de tijdperiode 2011-2015. De hoofdhypothese ging er vanuit dat onder een bepaald niveau van nieuwswaarde de kilometerafstand waarschijnlijk een rol zou spelen. De bijkomende hypothese vroeg zich af of de kilometerafstand tot een bepaald ‘world event’ de inhoud en accuraatheid van de verslaggeving zou beïnvloeden.

Uit de analyse van de resultaten bleek dat landen in Midden- en Zuid-Amerika, alsook Azië ondervertegenwoordigd waren in de media-aandacht. Ook werd vastgesteld dat VRT kwantitatief meer nieuwsitems had dan VTM en dat conflicten meer aandacht kregen dan verkiezingen. De meeste resultaten van dit onderzoek konden echter verklaard worden aan de hand van de nieuwsselectietheorie. Een klein deel van de resultaten viel daarentegen te verklaren door een mix van verscheidene factoren. Sommige complexere items kregen vanaf een bepaalde afstand weinig tot geen aandacht. Het was net die combinatie van complexiteit en afstand die een belangrijke factor was. Met andere woorden, geografische proximiteit speelt voor de Vlaamse massamedia een rol wanneer bepaalde complexe ‘world events’ geografisch ver verwijderd waren. Wel was niet alleen de kilometerafstand een bepalende factor, maar was het net een mix van verschillende factoren waarbinnen de kilometerafstand een rol speelde.

De vraag of er een verschil in verslaggeving was bij gelijkaardige 'world events', moest negatief beantwoord worden. Er waren wel inhoudelijke verschillen tussen VRT en VTM, maar die waren niet al te uitgesproken. Bovendien bracht dat geen problemen met zich mee op vlak van accuraatheid.

Tenslotte spitste dit onderzoek zich toe op de nieuwsjournaals van VRT en VTM waardoor de veralgemeenbaarheid van de resultaten niet kon worden toegepast.

INHOUDSTAFEL

1	LIJST VAN TABELLEN	I
2	LIJST VAN FIGUREN EN KAARTEN	XII
3	VOORWOORD	1
4	INLEIDING	2
5	CONCEPTUEEL KADER EN METHODOLOGIE	5
5.1	Doel van het onderzoek	5
5.2	Media-aandacht	5
5.3	World Events	6
5.4	Dataverzameling	6
5.4.1	Elektronisch Nieuwsarchief	6
5.4.2	Nadelen en beperkingen van niet-reactieve en secundaire data	7
5.5	Data-analyse en codering	8
5.5.1	Interstatelijke conflicten	8
5.5.2	Intrastatelijke conflicten	9
5.5.3	Diplomatieke kant	9
5.5.4	Humanitaire kant	9
5.5.5	Verkiezingen op het hoogste niveau	10
5.5.6	Regionale verkiezingen	10
5.5.7	Referenda	10
5.5.8	Publieke opinie	10
5.5.9	Politiek-maatschappelijke kwesties	11

6	LITERATUURSTUDIE	12
6.1	Eerste aanzet in het onderzoek	12
6.2	Systematisch onderzoek van de jaren 1970 en 1980	13
6.3	Geografische proximateit als niet-verklarend determinant	17
6.4	Nieuw onderzoek vanaf de jaren 1990	21
7	NIEUWSSELECTIE EN THEORETISCH KADER	30
7.1	De nieuwsselectietheorie van Galtung en Ruge	30
7.2	Kritiek en alternatieven	33
8	ONDERZOEKSVRAGEN	36
9	ANALYSE VAN DE ONDERZOEKSRISULTATEN	37
9.1	Aantal items per jaar	37
9.2	Aantal items VRT en VTM per categorie/jaar	37
9.3	Geografische aandacht	38
9.3.1	2011	38
9.3.2	2012	39
9.3.3	2013	40
9.3.4	2014	40
9.3.5	2015	40
9.3.6	Algemene resultaten	41
10	VERKLARING VAN DE ONDERZOEKSRISULTATEN	43
10.1	Nieuwsselectiefactoren van Galtung en Ruge	43
10.1.1	Conflicten	43
10.1.2	Verkiezingen	47

10.2 Status Quaestionis van het onderzoek	49
10.2.1 Conflicten	49
10.2.2 Verkiezingen	50
10.3 Verklaring van de onderzoeksresultaten	51
11 CONCLUSIE	54
12 LIJST VAN GECITEERDE BRONNEN EN WERKEN	55
12.1 Bronnen	55
12.2 Werken	55
12.2.1 Studies	55
12.2.2 Websites	59

1 Lijst van tabellen

Tabel 1: aantal items per jaar

Jaar	2011	2012	2013	2014	2015
Aantal	989	1106	1015	1037	293

Tabel 2: Aantal items VRT per categorie/jaar

	2011	2012	2013	2014	2015
(1)	10	21	22	26	1
(2)	255	129	113	114	42
(3)	134	147	146	165	28
(4)	137	151	187	141	45
(5)	75	182	75	71	12
(6)	18	59	14	30	7
(7)	5	6	3	15	0
(8)	36	55	25	42	20
(9)	20	34	63	37	14

(1) Interstatelijke conflicten; (2) Intrastatelijke conflicten; (3) Diplomatieke kant; (4) Humanitaire kant; (5) Verkiezingen op het hoogste niveau; (6) Regionale verkiezingen; (7) Referenda; (8) Publieke opinie; (9) Politiek-maatschappelijke kwesties

Tabel 3: Aantal items VTM per categorie/jaar

	2011	2012	2013	2014	2015
(1)	0	10	16	13	1
(2)	128	44	68	87	22
(3)	55	38	92	118	35
(4)	52	62	84	54	32
(5)	24	82	38	45	8
(6)	12	48	9	27	5
(7)	0	5	2	16	0
(8)	16	19	20	12	18
(9)	12	14	38	24	3

(1) Interstatelijke conflicten; (2) Intrastatelijke conflicten; (3) Diplomatieke kant; (4) Humanitaire kant; (5) Verkiezingen op het hoogste niveau; (6) Regionale verkiezingen; (7) Referenda; (8) Publieke opinie; (9) Politiek-maatschappelijke kwesties

Tabel 4: Lijst met landen, hun eventuele hoofdsteden en hun afstand tot Brussel

LANDEN	HOOFDSTAD	AFSTAND TOT BRUSSEL (KM)
Afghanistan	Kabul	5420
Albanië	Tirana	1594
Algerije	Algiers	1575
Angola	Luanda	6669
Argentinië	Buenos Aires	11262
Australië	Canberra	16720
Bahrein	Manama	4772
Bangladesh	Dhaka	7720
België	Brussel	0
Bosnië	Sarajevo	1310
Brazilië	Brasilia	8967
Bulgarije	Sofia	1701
Burkina Faso	Ouagadougou	4301

Burundi	Bujumbura	6465
Canada	Ottawa	5689
Centraal-Afrikaanse Republiek	Bangui	5321
Chili	Santiago	11868
China	Peking	7981
Colombia	Bogota	8800
Congo-Brazzaville	Brazzaville	6195
Cyprus	Nicosia	2903
Democratische Republiek Congo	Kinshasa	6212
Denemarken	Kopenhagen	764
Duitsland	Berlijn	648
Egypte	Cairo	3219
El Salvador	San Salvador	9080
Estland	Tallinn	1602
Falklands	Stanley	12795
Filipijnen	Manilla	10521
Finland	Helsinki	1649
Frankrijk	Parijs	266
Gabon	Libreville	5589
Georgië	Tbilisi	3233
Ghana	Accra	5034
Griekenland	Athene	2089
Guinea	Conakry	4873
Haïtie	Port-Au-Prince	7498
Hongarije	Budapest	1149
Ierland	Dublin	780
India	New Delhi	6403
Indonesië	Jakarta	11414
Irak	Bagdad	3782
Iran	Teheran	4092
Israël	Jeruzalem	3302
Italië	Rome	1182
Ivoorkust	Yamoussoukro	4963

Japan	Tokio	9474
Jemen	Sanaa	5588
Jordanië	Amman	3331
Kameroen	Yaoundé	5251
Kashmir	Srinagar, Jammu	5980
Kenia	Nairobi	6545
Kirgizië	Bisjkek	5222
Kosovo	Pristina	1568
Kroatië	Zagreb	1026
Libanon	Beiroet	3145
Liberia	Monrovia	5129
Libië	Tripoli	2129
Luxemburg	Luxemburg	190
Malediven	Malé	8175
Malesië	Kuala Lumpur	10256
Mali	Bamako	4382
Marokko	Rabat	2072
Mexico	Mexico-Stad	9259
Myanmar	Rangoon	8700
Nederland	Amsterdam	171
Nigeria	Abuja	4642
Noord-Ierland	Belfast	807
Noord-Korea	Pyongyang	8533
Noorwegen	Oslo	1087
Oeganda	Kampala	6202
Oekraïne	Kiev	1837
Oman	Masqat	5517
Oostenrijk	Wenen	917
Pakistan	Islamabad	5760
Palestina	Ramallah	3289
Peru	Lima	10438
Polen	Warschau	1170
Portugal	Lissabon	1713
Roemenië	Boekarest	1782
Rusland	Moskou	2260

Rwanda	Kigali	6373
Saoedi-Arabië	Riyad	4648
Schotland	Edinburgh	756
Senegal	Dakar	4459
Senkaku-eilanden	/	9643
Servië	Belgrado	1382
Sicilië	Palermo	1584
Sierra-Leone	Freetown	4968
Slovenië	Ljubljana	921
Soedan	Khartoem	4648
Somalië	Mogadishu	6632
Spanje	Madrid	1315
Syrië	Damascus	3226
Taiwan	Taipei	9605
Thailand	Bangkok	9252
Tibet	/	7302
Tsjaad	Ndjamena	4402
Tsjechië	Praag	720
Tunesië	Tunis	1624
Turkije	Ankara	2514
Venezuela	Caracas	7799
Verenigd Koninkrijk	Londen	321
Verenigde Staten	Washington D.C.	6231
Vietnam	Hanoi	8993
Wit-Rusland	Minsk	1609
Zambia	Lusaka	7699
Zimbabwe	Harare	8044
Zuid-Afrika	Pretoria	8808
Zuid-Korea	Seoel	8730
Zuid-Soedan	Djoeba	5695
Zweden	Stockholm	1284
Zwitserland	Bern	492

Tabel 5: aantal items/land in 2011 op beide nieuwszenders. De linkse cijfers zijn het aantal items voor VRT, de rechtse voor VTM

Afghanistan	16	5	Libanon	2	0
Albanië	1	0	Liberia	1	0
Algerije	2	0	Libië	276	139
Argentinië	1	1	Marokko	6	0
Bahrein	10	2	Nederland	4	2
België	24	19	Nigeria	6	0
Bosnië	2	0	Oeganda	5	1
Brazilië	0	1	Oman	1	0
Bulgarije	1	0	Pakistan	2	0
Burundi	1	0	Palestina	5	1
Democratische Republiek Congo	29	7	Peru	1	0
Denemarken	1	0	Polen	1	1
Duitsland	1	2	Portugal	3	0
Egypte	39	36	Rusland	11	4
Finland	2	0	Rwanda	1	0
Frankrijk	5	4	Saoedi-Arabië	1	0
Griekenland	5	2	Servië	0	1
Haïti	1	1	Soedan	3	0
Ierland	7	2	Somalië	10	0
Irak	13	5	Spanje	5	2
Iran	5	2	Syrië	67	17
Israël	19	12	Thailand	2	2
Italië	2	2	Tunesië	24	11
Ivoorkust	23	3	Turkije	7	4
Japan	1	0	Verenigd Koninkrijk	1	0
Jemen	22	7	Wit-Rusland	1	0
Jordanië	2	0	Zimbabwe	1	0
Kirgizië	1	0	Zuid-Soedan	5	0
Kosovo	1	1	Zwitserland	1	0

Tabel 6: aantal items/land in 2012 op beide nieuwszenders. De linkse cijfers zijn het aantal items voor VRT, de rechtse voor VTМ

Afghanistan	28	8	Mali	10	0
Angola	1	0	Mexico	5	0
Bahrein	2	1	Myanmar	5	2
België	46	44	Nederland	11	5
Bosnië	3	0	Nigeria	1	0
Burundi	2	0	Noord-Ierland	1	0
Canada	1	1	Noord-Korea	2	0
Centraal-Afrikaanse Republiek	2	0	Oekraïne	3	0
Colombia	1	0	Pakistan	1	2
Democratische Republiek Congo	32	4	Palestina	9	3
Duitsland	5	1	Roemenië	1	0
Egypte	42	16	Rusland	16	5
Falklands	1	0	Rwanda	6	0
Frankrijk	24	16	Senegal	11	0
Georgië	2	0	Senkaku- eilanden	3	1
Ghana	1	0	Servië	1	0
Griekenland	17	7	Sicilië	1	0
Guinea	1	0	Sierra-Leone	2	0
Irak	9	4	Slovenië	1	0
Iran	5	5	Soedan	4	0
Israël	43	21	Somalië	6	0
Italië	4	0	Spanje	5	4
Ivoorkust	1	0	Syrië	259	10 8
Japan	2	1	Taiwan	1	1
Jemen	4	0	Tibet	1	0
Jordanië	3	1	Tunesië	1	0
Kenia	6	0	Turkije	8	0

Kosovo	1	0	Venezuela	3	1
Kroatië	0	1	Verenigd Koninkrijk	2	2
Libanon	8	4	Verenigde Staten	77	48
Liberia	0	1	Wit-Rusland	1	0
Libië	21	4	Zuid-Afrika	2	0
Malediven	2	0	Zuid-Soedan	3	0
Malesië	1	0			

Tabel 7: aantal items/land in 2013 op beide nieuwszenders. De linkse cijfers zijn het aantal items voor VRT, de rechtse voor VTM

Afghanistan	10	5	Mali	51	21
Algerije	3	0	Mexico	2	0
Australië	2	1	Myanmar	1	1
België	70	51	Nederland	3	0
Bosnië	1	0	Noord-Ierland	0	3
Bulgarije	2	1	Noord-Korea	3	8
Centraal-Afrikaanse Republiek	18	9	Noorwegen	2	1
Chili	4	2	Oekraïne	4	4
Congo-Brazzaville	2	0	Oostenrijk	1	0
Cyprus	2	0	Pakistan	8	5
Democratische Republiek Congo	17	3	Palestina	1	1
Duitsland	9	7	Rusland	1	0
Egypte	53	42	Rwanda	3	2
Falklands	1	1	Sicilië	0	3
Filipijnen	1	0	Soedan	0	1
Frankrijk	3	0	Somalië	5	1
Georgië	1	0	Syrië	223	117

Griekenland	1	0	Thailand	4	3
Irak	13	5	Tsjechië	2	0
Iran	11	6	Tunesië	3	3
Israël	27	10	Turkije	4	3
Italië	23	6	Venezuela	3	4
Jemen	0	1	Verenigd Koninkrijk	2	1
Jordanië	1	0	Verenigde Staten	1	4
Kameroen	1	0	Zimbabwe	0	1
Kashmir	3	0	Zuid-Afrika	2	5
Kenia	8	6	Zuid-Korea	1	0
Kroatië	0	1	Zuid-Soedan	11	8
Libanon	9	4	Zweden	7	1
Libië	2	3	Zwitserland	1	1
Luxemburg	1	1			

Tabel 8: aantal items/land in 2014 op beide nieuwszenders. De linkse cijfers zijn het aantal items voor VRT, de rechtse voor VTM

Afghanistan	5	3	Nederland	3	3
Algerije	3	0	Nigeria	1	0
Australië	1	0	Noord-Ierland	1	0
Bangladesh	1	0	Noord-Korea	1	3
België	51	52	Oekraïne	251	128
Brazilië	4	4	Oostenrijk	0	1
Burkina Faso	2	1	Pakistan	1	0
Canada	1	0	Roemenië	0	1
Centraal-Afrikaanse Republiek	18	3	Rusland	9	4
China	3	0	Rwanda	4	0
Democratische Republiek Congo	1	0	Schotland	3	3

Duitsland	1	0	Servië	1	1
Egypte	5	3	Somalië	1	0
El Salvador	1	0	Spanje	2	0
Frankrijk	10	9	Syrië	98	61
Gabon	1	0	Thailand	6	8
Hongarije	2	0	Tsjaad	1	0
India	3	1	Tunesië	2	3
Indonesië	1	0	Turkije	9	6
Irak	35	36	Verenigd Koninkrijk	2	8
Iran	1	0	Verenigde Staten	5	1
Israël	71	48	Zambia	1	0
Japan	1	0	Zuid-Afrika	3	1
Jemen	1	0	Zuid-Soedan	3	0
Libanon	2	0	Zweden	1	2
Libië	3	2	Zwitserland	1	0
Mali	3	0			

Tabel 9: aantal items/land in 2015 op beide nieuwszenders. De linkse cijfers zijn het aantal items voor VRT, de rechtse voor VTM

Afghanistan	2	2	Kirgizië	1	0
Bahrein	0	1	Libanon	1	0
België	10	3	Libië	3	2
Brazilië	1	0	Nederland	2	1
Democratische Republiek Congo	3	2	Nigeria	5	9
Denemarken	0	4	Noorwegen	1	0
Duitsland	1	1	Oekraïne	56	42
Egypte	1	0	Rusland	2	2
Estland	1	0	Servië	0	1
Frankrijk	14	16	Sicilië	1	0

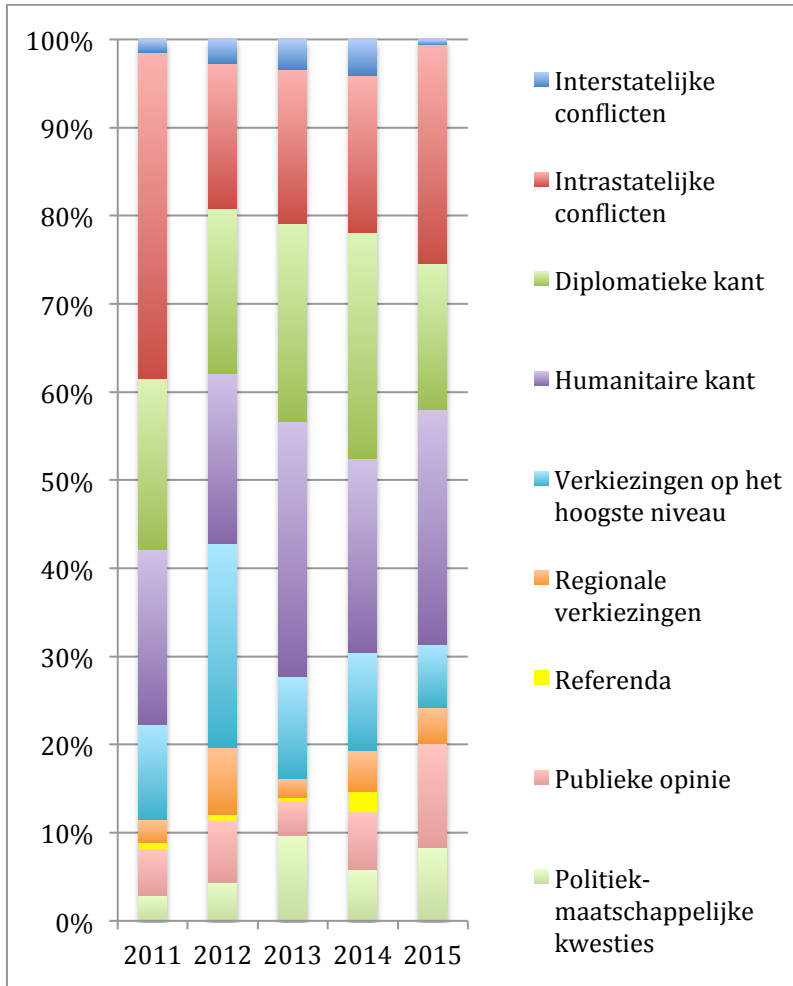
Griekenland	1	4	Spanje	0	1
Irak	4	4	Syrië	31	13
Israël	10	4	Tsjaad	0	1
Italië	2	1	Tunesië	5	1
Jemen	6	6	Turkije	0	1
Jordanië	1	1	Verenigd Koninkrijk	2	1
Kashmir	1	0	Zuid-Soedan	1	0

Tabel 10: aantal items per geografische regio

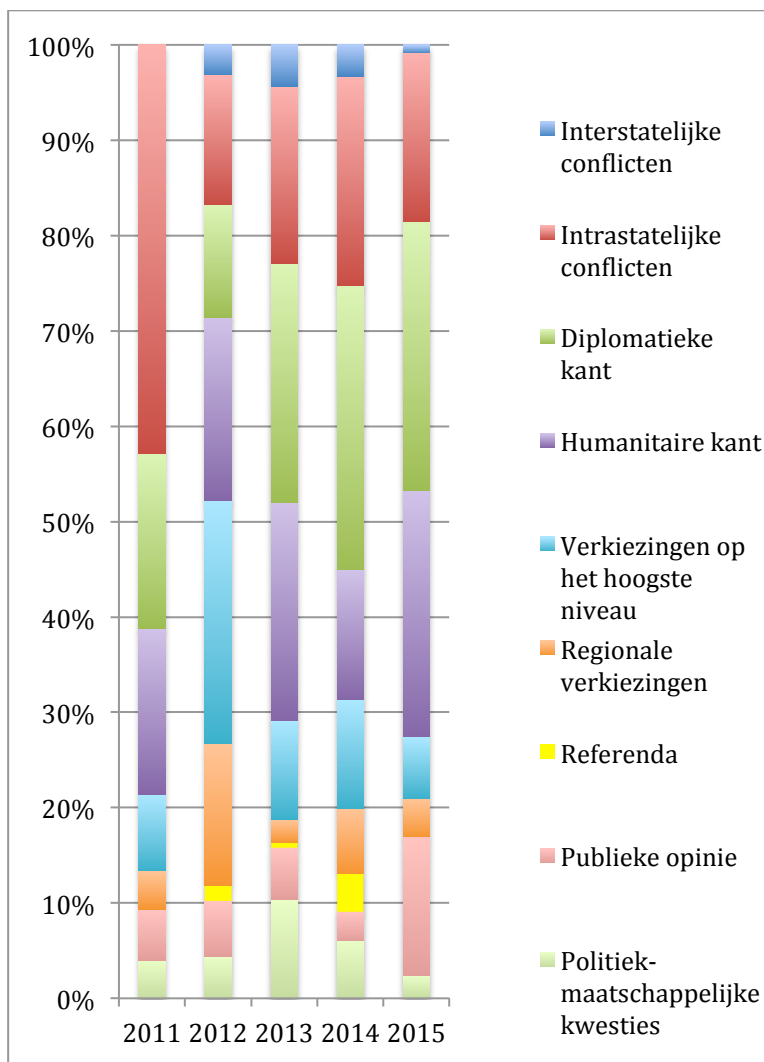
Europa	Midden- Oosten	Maghreb	Afrikaanse continent
1282	1672	522	658
Azië	Noord-Amerika	Midden- en Zuid-Amerika	
123	139	44	

2 Lijst van figuren en kaarten

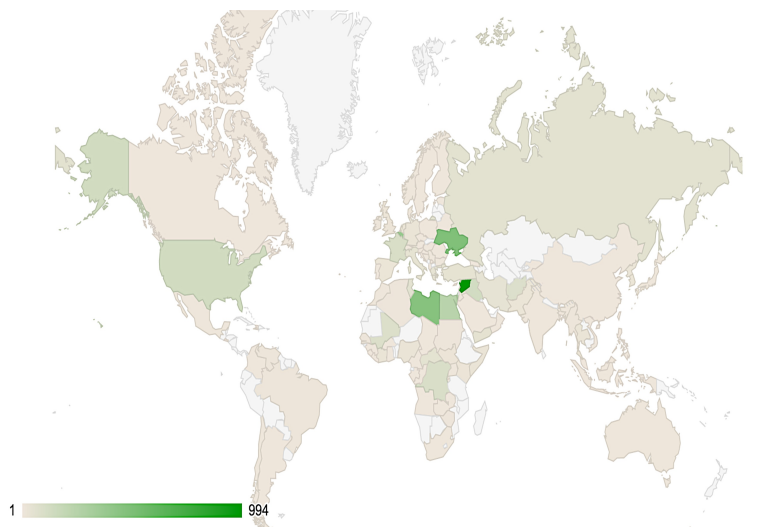
Figuur 1: aandeel items per jaar die VRT aan de verschillende categorieën wijdde

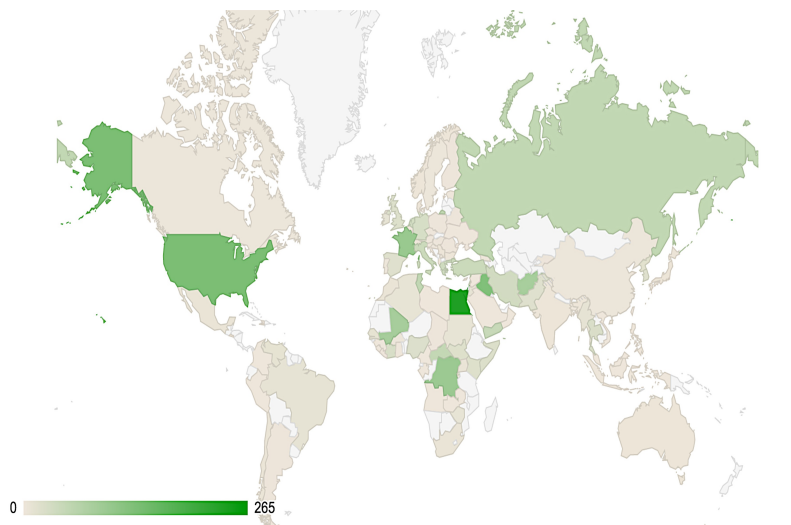
Figuur 2: aandeel items per jaar die VTM aan de verschillende categorieën wijdde

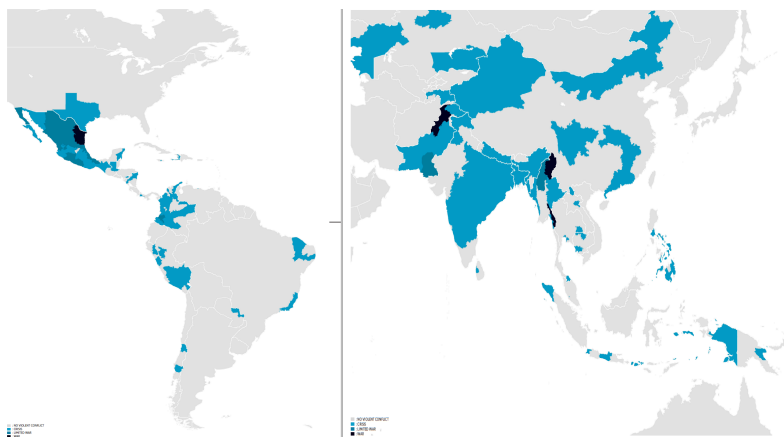
Kaart 1: Geografische voorstelling aantal items per land

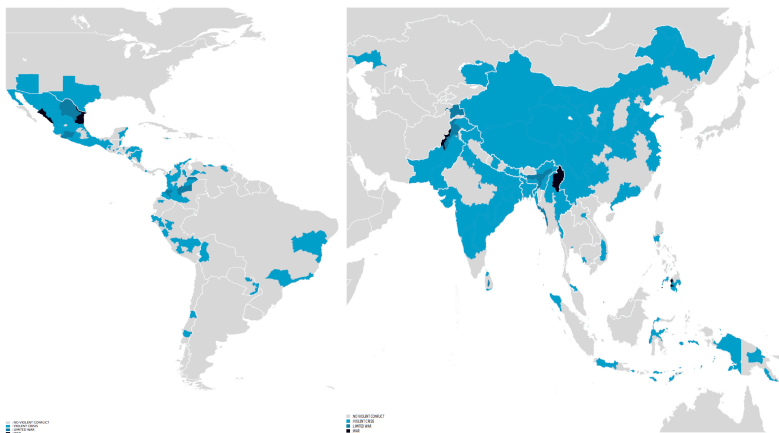
Kaart 2: Geografische voorstelling aantal items per land – exclusief Syrië, Oekraïne, Libië en België

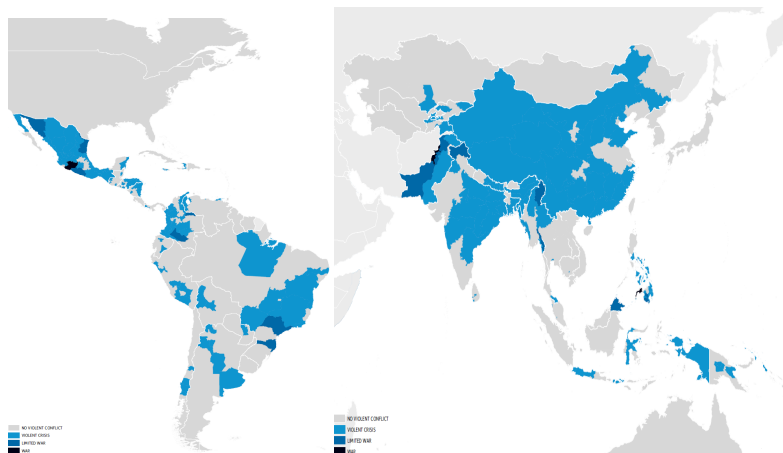
Kaart 3: Aantal conflicten op het Amerikaanse en Aziatische continent in 2011

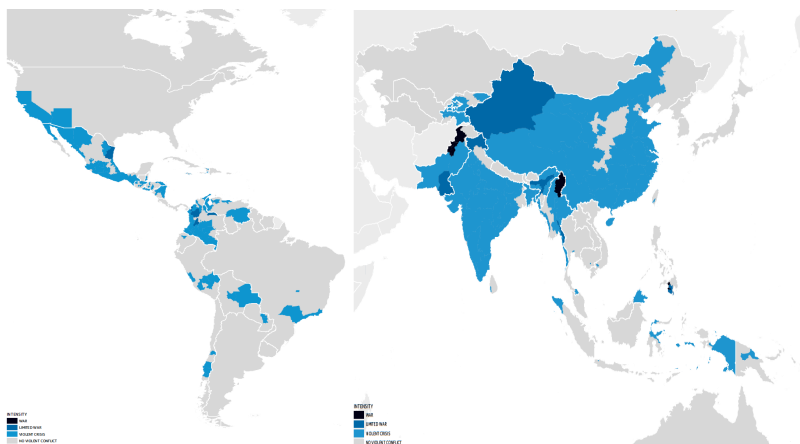
Kaart 4: Aantal conflicten op het Amerikaanse en Aziatische continent in 2012

Kaart 5: Aantal conflicten op het Amerikaanse en Aziatische continent in 2013

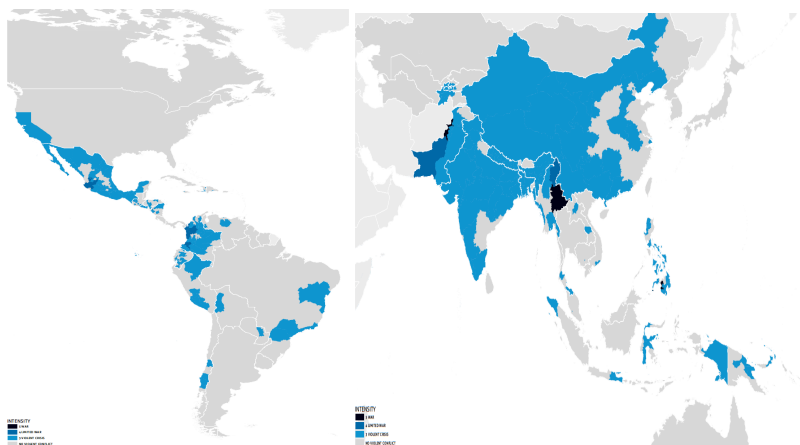

Kaart 6: Aantal conflicten op het Amerikaanse en Aziatische continent in 2014

Kaart 7: Aantal conflicten op het Amerikaanse en Aziatische continent in 2015

3 Voorwoord

Een masterproef schrijven, is niet altijd een leuke bezigheid. Dat is al helemaal niet het geval wanneer de deadline dichterbij komt en het weer buiten mooier wordt. Gelukkig was dit niet mijn eerste thesis die ik geschreven heb, waardoor mijn planning beter was. Desondanks waren er opnieuw een aantal helpende handen die mij doorheen het proces gesteund hebben. Ik wil hen dan ook op deze manier bedanken.

Allereerst mijn promotor professor Peter Verlinden, die bij elk gesprek telkens opnieuw mijn gezichtsveld verbreedde en mij nieuwe invalshoeken gaf om uit te vertrekken. Hij was daarnaast een drijvende factor die trachtte het beste uit mezelf te halen. Bovendien moet gezegd worden dat – indien ik zijn vak afgelopen academiejaar niet had gevolgd – ik waarschijnlijk geen thesis bij hem geschreven zou hebben. Hij heeft me nieuwe interesses weten aan te praten, waarvoor opnieuw mijn dank.

In elk dankwoord hoort natuurlijk het vertrouwde cliché-moment dat ook ik niet kan negeren. Daarom dank aan mijn ouders, vrienden en vriendin voor de steun doorheen het ganse jaar. In het bijzonder mijn vader voor het nalezen van mijn werk en mijn vriendin voor de mentale steun.

Kortom, bedankt aan iedereen.

4 Inleiding

De wereld waarin we leven lijkt steeds kleiner te worden door de toename van de globalisering. Informatie die vanuit andere landen ons bereikt, beïnvloedt vaak onze percepties en houdingen ten opzichte van diezelfde landen. Bovendien speelt de mediavorm die het publiek gebruikt om informatie te verkrijgen ook een belangrijke rol. Zo zal iemand die ongecensureerde beelden op het internet bekijkt een ander idee hebben over een bepaalde gebeurtenis dan iemand die dezelfde gebeurtenis in een krant leest of op een televisiejournaal bekijkt. Het beeld dat het publiek krijgt, hangt dus af van het medium dat het gebruikt. Daarom is er ook al heel wat onderzoek gebeurd naar de determinanten betreffende internationale verslaggeving en naar de vraag hoe het komt dat de ene gebeurtenis meer aandacht krijgt dan de andere.¹

De determinanten betreffende internationale verslaggeving kunnen in twee grote categorieën worden ingedeeld: het *gatekeeper* perspectief en het *logistieke* perspectief. De eerste categorie focust zich op de sociale psychologie van onder andere journalisten en redacteurs, en hoe zij als spelers eventueel het nieuws kunnen beïnvloeden. De tweede categorie focust zich meer op de structurele factoren die internationale verslaggeving kunnen beïnvloeden, zoals socio-economische componenten. Dit onderzoek past voornamelijk in deze tweede categorie.²

Eén van de eerste en het nu nog steeds relevante onderzoek naar de structurele factoren, was dat van de Noren Johan Galtung en Mari Holmboe Ruge in het midden van de jaren 1960. Hun structurele theorie over de internationale nieuwsverslaggeving behoort tot één van de meeste geciteerde literatuur in deze categorie. Ook het werk van de Noor Einar Östgaard behoort tot één van de belangrijke werken. De structurele theorie beweerde dat de economische, sociale, politieke en geografische karakteristieken van

---

¹ K. HAFEZ, 'International news coverage and the problems of media globalization. In search of a 'new global-local nexus', *The European journal of Social Science Research*, 12(1999), 47-62 en H.D. WU, 'investigating the Determinants of International News Flow. A Meta-Analysis', *Gazette*, 60 (1998), 493-512.

² WU, 'Investigating the Determinants', 495.

een land bepalend waren voor de hoeveelheid media-aandacht die een bepaald land krijgt. Verschillende onderzoekers hebben reeds deze theorie getest en geoperationaliseerd. De determinanten die ze gebruikten bij hun onderzoek waren ‘BBP per capita’; ‘index van economische ontwikkeling’; ‘populatie of grootte van een land’; ‘culturele proximateit’; ‘voormalige koloniale banden’; ‘ideologische groeperingen’; ‘taal’; ‘regionalisme’; ‘elite status’; ‘media faciliteiten en media gereedschap’; ‘communicatietoegang en technologie’; ‘internationale nieuwsbureaus’; en ‘geografische proximateit’. Dat is dan ook de reden waarom dit onderzoek in die categorie behoort.³

Desondanks hebben nog niet veel studies systematisch onderzocht hoe kilometerafstand een factor kan spelen in de aandacht die massamedia hebben voor bepaalde gebeurtenissen. Dat is enigszins verrassend omdat er misschien toch aangenomen kan worden dat geografische afstand op een zekere manier geassocieerd kan worden met de hoeveelheid media-aandacht. Onderzoekers die dat bestudeerden, kwamen veelal met verschillende resultaten naar voren. Erg vreemd hoeft dat echter niet te zijn. Het feit dat de studies verschillende resultaten hadden, had vooral te maken met de verschillende definities die ze gaven aan geografische afstand. Sommige studies gebruikten een geschatte afstand tussen twee landen, terwijl andere studies de afstand tussen twee hoofdsteden tot in detail berekenden. Daarnaast verschilden de onderzoeksonderwerpen vaak van elkaar, dat mede een reden kan zijn voor de verschillende resultaten.⁴

---

³ J. GALTUNG en M.H. RUGE, ‘The Structure of Foreign News: The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers’, *Journal of Peace Research*, 2 (1965), 64-91, E. OSTGAARD, ‘Factors Influencing the Flow of News’, *Journal of Peace Research*, 2 (1965), 39-63 en WU, ‘Investigating the Determinants’, 498-501.

⁴ Bijvoorbeeld: W.C. ADAMS, ‘Whose lives count? TV coverage of natural disasters’, *Journal of Communication*, 36 (1986), 133-122, R.P. BRANTON en J. DUNAWAY, ‘Spatial Proximity to the U.S.-Mexico Border and Newspaper Coverage of Immigration Issues’, *Political Research Quarterly*, 62 (2009), 289-302, J.D. DUPREE, ‘International Communication: View from a Window of the World’, *Gazette*, 17 (1971), 224-235, T.K. CHANG, P.J. SHOEMAKER en N. BRENDLINGER, ‘Determinants of International

Omdat er zoveel variatie zit in de literatuur, is er gekozen om eerst een duidelijk overzicht te geven betreffende de status quaestionis naar de vraag of geografische afstand een bepalende factor is in de media-aandacht voor een bepaalde gebeurtenis. Dat zal gebeuren in het derde deel van dit onderzoek en zal tegelijkertijd uitgebreid zijn. Eerst zal het conceptueel kader en de methodologie worden uitgelegd. In het vierde deel wordt de theorie behandeld die in dit onderzoek gebruikt zal worden. Daarna zullen de onderzoeksvragen worden uitgelegd, om in het zesde deel over te gaan tot de analyse van de data. Na de analyse zal dit onderzoek de resultaten bespreken om uiteindelijk in een laatste deel tot de conclusie te komen.⁵

News Coverage in the U.S. Media', *Communication Research*, 14 (1987), 396-414, R.G. HICKS en A. GORDON, 'Foreign News Content in Israeli and U.S. Newspapers', *Journalism Quarterly*, 51 (1974), 639-644, S.M. MACLEAN en L. PINNA, 'Distance and News Interest: Scarperia, Italy', *Journalism Quarterly*, 35 (1958), 36-48, N.R. LUTTBURG, 'Proximity Does Not Assure Newsworthiness', *Journalism Quarterly*, 60 (1983); 731-732 en K.A. SWAIN, 'Proximity and Power Factors in Western Coverage of the Sub-Saharan AIDS Crisis', *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 80 (2003), 145-165.

⁵ Om eventuele verwarring te vermijden: 'het zesde deel van het onderzoek' valt niet onder 'kop 6' maar is het zesde deel, waarbij de inleiding als eerste deel fungeert.

5 Conceptueel kader en methodologie

5.1 Doel van het onderzoek

In de eerste plaats zal dit onderzoek kijken of kilometerafstand tot een ‘world event’ een bepalende determinant is voor de aandacht van de Vlaamse massamedia. Het zal dat doen op een kwantitatieve en deductieve manier.⁶ Daarnaast zal ook getracht worden om de resultaten te koppelen aan de nieuwsselectietheorie van Galtung en Ruge, die in het vierde deel van dit onderzoek zal worden behandeld. Dit onderzoek hoopt de lacune in de literatuur op te vullen, nieuwe inzichten te geven in de nieuwsselectie en een aanvulling te zijn op de nieuwsselectietheorie.

5.2 Media-aandacht

In dit onderzoek werd gebruik gemaakt van het beeldmateriaal dat aanwezig is in de databank van het elektronisch nieuwsarchief. Het archiveert en codeert alle nieuwsuitzendingen van 19 uur op VRT en VTM: de nieuwsitems worden in detail bekeken en geanalyseerd. Bovendien wordt de data up-to-date gehouden. De huidige data is van 2003 tot en met maart 2015 reeds beschikbaar.⁷

Het onderzoek spitst zich dus ook toe op de criteria die door de Vlaamse Openbare Omroep (VRT) en de Vlaamse Televisie Maatschappij (VTM) worden gehanteerd voor het uitzenden van beeldmateriaal. Het kan zeer goed zijn dat beelden over bepaalde ‘world events’, aangeleverd door internationale persagentschappen, de hoofdjournaals niet halen. De media-aandacht is dus beperkt, waardoor de veralgemeenbaarheid van de resultaten niet kan worden toegepast.

---

⁶ BLAKIE, *Designing Social Research*, 18-19, A. BRYMAN, *Social Research Methods*, New York, 2012, 24-27 en H. ROOSE en B. MEULEMAN, *Methodologie van de sociale wetenschappen. Een inleiding*, Gent, 2014, 40-41.

⁷ MEULEMAN, *Methodologie*, 275 en *Elektronisch nieuwsarchief*, 2016 (<http://www.nieuwsarchief.be/>). Geraadpleegd op 1 februari 2016.

5.3 World Events

Er is gekozen om drie grote categorieën van ‘world events’ te onderzoeken, alle drie politieke zaken: conflicten, verkiezingen en politiek-maatschappelijke kwesties. Alle drie de categorieën werden verder ingedeeld in subcategorieën. Zo werd in de eerste categorie internationale conflicten (interstatelijk conflict), nationale conflicten (intrastatelijk conflict), de diplomatieke kant, de humanitaire kant en de publieke opinie van de conflicten opgenomen. Bij de categorie ‘verkiezingen’ werd gekeken naar verkiezingen op het hoogste niveau (presidents- of parlementsverkiezingen), regionale verkiezingen en referenda. Onder de derde categorie vielen berichten met een politieke kant die echter niet konden worden onderverdeeld in de twee andere categorieën. Zo zal bijvoorbeeld de berichtgeving over Belgische Syriëstrijders onder deze derde categorie vallen om de reden dat het ook een sterke maatschappelijke weerklank kent. Het is dus louter een restcategorie.

5.4 Dataverzameling

5.4.1 Elektronisch Nieuwsarchief

De dataverzameling gebeurde aan de hand van het elektronisch nieuwsarchief, dat online raadpleegbaar is. Aan de hand van het codeboek werden de nodige nieuwsuitzendingen van 19 uur op VRT en VTM verzameld.⁸ De keuze om de hoofdjournaals te analyseren heeft als reden dat deze journaals het meest bekeken worden en de belangrijkste zijn voor beide bedrijven. Bovendien zijn enkel de hoofdjournaals aanwezig in het elektronisch nieuwsarchief.

Heel wat kenmerken van de uitzendingen zijn bovendien op manifeeste wijze voorgedcodeerd. Voor elk afzonderlijk nieuwsitem is onder meer geregistreerd wat het hoofdonderwerp is, welke actoren aan bod komen en hoeveel tijd ze krijgen. Ook een aantal kenmerken over gebeurtenissen – zoals de plaats – zijn gecodeerd. Volgens Julie De Smedt, Ruud Wouters en Knut De Swert lag de

---

⁸ *Steunpunt Media*, 2016 (<http://www.steunpuntmedia.be>). Geraadpleegd op 29 januari 2016.

intercodeurbetrouwbaarheid voor de meeste variabelen voldoende hoog, met waarden voor Krippendorffs alfa's – de maat voor intercodeurbetrouwbaarheid bij inhoudsanalyse - meestal boven de 0,60 en vaak boven de 0,80. Enkel bij de codering van de subthema's bleek er veel verschil te zitten op de codes die verschillende codeurs hanteerden.⁹

5.4.2 Nadelen en beperkingen van niet-reactieve en secundaire data

Dit onderzoek maakte dus gebruik van niet-reactieve en secundaire data. Zulke data hebben echter ook een aantal nadelen. Een eerste beperking is inhoudelijk. Dit onderzoek is namelijk beperkt tot de data en gegevens die voorhanden zijn in het elektronisch nieuwsarchief. Het kan zijn dat bepaalde variabelen niet aanwezig zijn, of de operationalisering niet helemaal correct verlopen is. Hoewel de intercodeurbetrouwbaarheid hoog lag in de hoofdthema's, was dat toch minder het geval bij de subthema's. Daarnaast is dit onderzoek niet het eerste of enigste dat gebruik maakt van de databank, wat kan leiden tot een overmatig gestandaardiseerd onderzoek. Verder heeft het ook te kampen met problemen van betrouwbaarheid en geldigheid. Zo zijn nieuwsberichten vaak bewust geconstrueerd via een op voorhand bepaalde volgorde. Tot slot kan het ook zijn dat de data van het elektronisch nieuwsarchief zich toch niet zou lenen om de vraagstelling van dit onderzoek op te lossen. Er zijn dus wel een aantal mogelijke nadelen en beperkingen aan de gebruikte data verbonden.¹⁰

---

⁹ J. DE SMEDT, R. WOUTERS en K. DE SWERT, *Inter-coder reliability in the TV News Archive. A Report on Coding Issues, Countries and Actors in Belgian television news*, Antwerpen, 2013, 4-7 en MEULEMAN, *Methodologie*, 274-275.

¹⁰ DE SMEDT, *Inter-coder reliability in the TV News Archive*, 4-7, MEULEMAN, *Methodologie*, 274-275 en P. VERLINDEN, 'Formats journaal VRT 2013', *Media en internationale conflicten*, PowerPoint, Katholieke Universiteit Leuven, departement Sociale Wetenschappen, 2015.

5.5 Data-analyse en codering

Voor de data-analyse gebruikte dit onderzoek het programma *NVivo*, een softwarepakket voor kwalitatieve en kwantitatieve analyse voor tekstuele en visuele informatie. Specifiek laat dit programma toe om zowel kwantitatief vast te stellen hoeveel berichtgeving over de drie categorieën aanwezig is in het elektronisch nieuwsarchief, als de inhoud ervan kwalitatief te analyseren.¹¹ Concreet volgde het onderzoek de *sequential exploratory strategy*: in een eerste fase werd kwalitatieve data (beeldmateriaal van het elektronisch nieuwsarchief) verzameld, die dan in een tweede fase werd opgevolgd door kwantitatieve data.¹²

De afstand tussen het ‘world event’ en Brussel werd berekend aan de hand van de online website *Indo*, naar analogie met de recente literatuur. De website maakt gebruik van de database *Geographic Name Server* van de universiteit van Michigan om de latitude en longitude van twee plaatsen te vinden en vervolgens de afstand ertussen te berekenen.¹³

Al het avondnieuws werd in drie hoofdcategorieën (nodes) gecodeerd en verder onderverdeeld in subcategorieën (subnodes). Het is belangrijk om de verschillende subcategorieën goed te definiëren.

5.5.1 Interstatelijke conflicten

In deze categorie werden alle interstatelijke conflicten bijgehouden waarover werd bericht in de journaals van VRT en VTM. Desondanks is er geen eenduidige definitie die een conflict beschrijft. Daarom is er geopteerd om de definitie van de *Heidelberg Institute for International Conflict Research* te gebruiken: “a [...] conflict [is] a positional difference between at least two assertive and directly involved actors regarding values relevant to a society (the conflict items) which is carried out using observable and interrelated

---

¹¹ BRYMAN, *Social Research Methods*, 593-608.

¹² J.W. CRESWELL, *Research Design. Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*, Thousand Oaks, 2009, 211-212

¹³ H.D. WU, ‘Systemic Determinants of International News Coverage: A Comparison of 38 Countries’, *Journal of Communication*, 50 (2000), 119.

conflict measures that lie outside established regulatory procedures and threaten core state functions, the international order, or hold the prospect of doing so”.¹⁴ In het codeboek van het elektronisch nieuwsarchief vielen zulke nieuwsitems onder code 842. Een belangrijke opmerking is dat tijdens de codering het conflict tussen Israël en Palestina ook als een interstatelijk conflict werd beschouwd.

5.5.2 Intrastatelijke conflicten

Omdat bovenstaande definitie geen onderscheid maakt tussen een interstatelijk en een intrastatelijk conflict, is er besloten om een intrastatelijk conflict te definiëren als “een conflict tussen een overheid en een niet-gouvernementele partij”. Er werd bovendien geopteerd om conflicten die zowel buitenlandse betrokkenheid als geen buitenlandse betrokkenheid kennen, te coderen onder deze categorie. Respectievelijk codes 843 en 844 behandelden deze items.

5.5.3 Diplomatieke kant

Deze categorie dekte alle nieuwsitems die te maken hadden met de diplomatieke kant van het conflict. Daaronder vielen bijvoorbeeld onderhandelingen; wapenstilstanden; vredesakkoorden; peacekeeping operaties; en ontwapening. In het codeboek waren dat de codes 847, 848 en 852.

5.5.4 Humanitaire kant

Onder deze categorie bracht het onderzoek alle nieuwsitems die te maken hadden met de gevolgen van conflicten. Die gevolgen moeten in brede zin geïnterpreteerd worden. Zo werden bijvoorbeeld menselijk leed; hulpverlening van bijvoorbeeld non-gouvernementele organisaties; vluchtelingenstromen; en logistieke

---

¹⁴ ‘Conflict Barometer 2014’, *Heidelberg Institute for International Conflict Research*, 23 (2015), 7 en *Heidelberg Institute for International Conflict Research*, 2015 (<http://hiik.de/en/methodik/index.html>). Geraadpleegd op 9 februari 2016.

gevolgen als het afschaffen van reizen of het repatriëren van landgenoten daarin opgenomen. Deze vielen onder codes 407 en 883.

5.5.5 Verkiezingen op het hoogste niveau

Deze categorie omvatte berichten over verkiezingen op het hoogste politieke niveau van een land. Voor België waren dat bijvoorbeeld de parlementsverkiezingen terwijl voor Frankrijk of de Verenigde Staten van Amerika dat presidentsverkiezingen waren.¹⁵ Codes 132 en 135 behandelde zulke nieuwsitems.

5.5.6 Regionale verkiezingen

Onder deze categorie vielen berichten over verkiezingen die niet op het hoogste niveau van een land werden gehouden. De categorie kon dus zowel provinciale als regionale verkiezingen omvatten. Ook dat viel onder codes 132 en 135 van het codeboek.

5.5.7 Referenda

Deze categorie omvatte alle berichten die handelden over referenda. Onder deze categorie werden alle soorten referenda toegevoegd, zowel de bindende als de niet-bindende, en vielen tevens onder codes 132 en 135.

5.5.8 Publieke opinie

Deze categorie bevatte de berichtgeving omtrent de mening van burgers. Daaronder werden onder andere betogingen en andere acties; en interviews die peilen naar de mening van burgers inzake het desbetreffende conflict in opgenomen. Code 854 bevatte zulke zaken.

---

¹⁵ S. FIERS en S. VAN HECKE, *De spelregels van de democratie. Kiesstelsels en politieke systemen in Europa*, Brussel, 2013, 38-43, 90-93, 189-202.

5.5.9 Politiek-maatschappelijke kwesties

Onder deze categorie viel al de berichtgeving over kwesties die politiek-maatschappelijk relevant waren. Het waren onderwerpen die een politieke kant hadden, maar niet vielen in te delen in de twee andere hoofdcategorieën, zoals reeds vermeld in punt 5.3.

Deze categorieën werden na het verzamelen kwantitatief onderzocht. Voor elk nieuwsitem werd het land en de televisiezender neergeschreven. Op die manier was het mogelijk om na te gaan over welke landen in welke categorie en op welke televisiezender werden bericht. Daarbij werd ook een lijst gemaakt met de afstand tussen de plaats van de gebeurtenissen en Brussel. Die lijst bevindt zich in de lijst van tabellen. Zoals gezegd gebeurde dat met behulp van *NVivo*.

6 Literatuurstudie

6.1 Eerste aanzet in het onderzoek

Speelt de factor ‘geografische afstand’ een rol in de aandacht die massamedia hebben voor bepaalde gebeurtenissen? Dat is de eerste vraag waarmee dit onderzoek zich bezighoudt. Zoals reeds aangehaald, zijn er zowel studies die de hypothese ondersteunen als afbreken. Omdat er zoveel variatie zit in de literatuur, zal dit deel een overzicht geven van de status quaestionis.

Eén van de eerste onderzoeken die zich bezighield met de vraag, was dat van de Harvard linguïst George Kingsley Zipf uit 1946. Hij duidde als eerste op het belang van afstand als een belangrijke factor voor de media-aandacht van één stad¹⁶ ten opzichte van een ander stad. Hij bedacht een formule die uitdrukte dat de informatiestroom tussen twee steden afhankelijk is van de populatie van de stad, gedeeld door de afstand tussen beide steden. Simpel gezegd, vergelijkbare populaties zullen de interesse van een andere stad aantrekken, die in verhouding is met afstand tussen de twee steden. Aan de hand van empirische data uit onder andere *The New York Times* en *The Chicago Tribune*, telefoongesprekken tussen steden en telegrammen van *Western Union* kon hij zijn hypothese ondersteunen.¹⁷

Hij gaf de aanzet om verder onderzoek te doen naar de link tussen een informatiestroom en geografische afstand. Desondanks onderzocht hij enkel steden in de Verenigde Staten van Amerika en geen landen. De vraag is dan of zijn resultaten veralgemeend kunnen worden. Hetzelfde kan gezegd worden over het onderzoek van de Amerikaan Malcolm MacLean en de Italiaan Luca Pinna wanneer ze de Italiaanse gemeente Scarperia onderzochten. Ze ontdekten een negatieve correlatie tussen geografische afstand en de nieuwsinteresse, en vonden dat het publiek – net als editors – onbewust een voorkeur hadden voor nieuws over landen die

---

¹⁶ Zelf sprak hij van ‘populations’.

¹⁷ G.K. ZIPF, ‘Some Determinants of the Circulation of Information’, *The American Journal of Psychology*, 59 (1946), 401-421.

geografisch dichtbij lagen dan landen die verder verwijderd waren. Meer zelfs, de interesse in internationaal nieuws correleerde tot 0.88 met de geografische afstand. Dat zorgde ervoor, aldus de onderzoekers, dat “distance is bound to influence strongly our choice of mass media, and more especially our selection of content within these media”.¹⁸ Desondanks is het moeilijk om ook deze resultaten te veralgemenen omdat het zich beperkte tot een kleine Italiaanse gemeente.

De Amerikaanse onderzoekers Roy Carter en Warren Mitofsky deden een gelijkaardig studie, dat desondanks zeer beperkt was. Hun resultaten waren dat ook. Volgens hen ondersteunde hun onderzoek de hypothese dat mensen steden in hun eigen regio dichter inschatten dan steden in een verder afgelegen regio. Of dat enig verband zou hebben gehad met media-aandacht, lieten ze echter open. Toch wordt deze studie hier aangehaald omdat de onderzoekers de geografische proximateit als bepalende factor in vraag stelden: “what counts is psychological proximity, not just the distance in miles”.¹⁹ Ook de Stanford onderzoeker Chilton Bush en de Amerikaanse onderzoeker Norman Luttbeg kwamen in respectievelijk 1954 en 1983 met hetzelfde punt naar voren.²⁰ Opvallend is dat ook hun onderzoeken zeer beperkt waren. Beide onderzoekers spendeerden maar een tweetal pagina's aan hun onderzoek. Daarom dat dit onderzoek er niet al teveel aandacht aan geeft.

6.2 Systematisch onderzoek van de jaren 1970 en 1980

Pas in 1971 werd met de Amerikaanse onderzoeker John Dupree een echte poging ondernomen om de relatie tussen geografische afstand en media-aandacht op een systematische en empirische manier te onderzoeken. Met zijn studie probeerde hij in de eerste plaats een relatie tussen de publieke interesse in verschillende landen en de

---

¹⁸ MACLEAN en PINNA, ‘Distance and News Interest’, 48.

¹⁹ R.E. CARTER en W.J. MITOFSKY, ‘Actual and Perceived Distances in the News’, *Journalism Quarterly*, 38 (1961), 223-225 en LUTTBEG, ‘Proximity Does Not Assure Newsworthiness’, 731-732.

²⁰ C.R. BUSH, *The Art of News Communication*, New York, 1954, 22.

aandacht die de landen kregen in een groot internationaal tijdschrift – *Atlas* – te zoeken. Daarnaast poogde hij ook om meer algemeen de determinanten van de internationale nieuwsstroom te onderzoeken aan de hand van het internationale postverkeer in de Verenigde Staten van Amerika.²¹

Om te beginnen stelde hij uit voorgaande studies, zoals die van MacLean en Pinna of Zipf, drie zaken betreffende de internationale nieuwsstroom vast. Ten eerste hadden de voorgaande studies zich voornamelijk toegeleid op de factor ‘afstand’ terwijl factoren als ‘populatie’, ‘sociale afstand’ en ‘vergelijkende economieën’ ook belangrijk waren. Daarnaast bleek dat de media in de Verenigde Staten van Amerika zich voornamelijk op West-Europa focusten. Tenslotte was ook de internationale nieuwsstroom tussen ‘kosmopolieten’ in verschillende landen belangrijk.²²

Zijn studie hield dus in dat hij de verschillende determinanten die reeds door voorgaande studies werden vastgelegd, ging testen aan de hand van het internationaal postverkeer in de VS en het tijdschrift *Atlas*. Dat tijdschrift was namelijk een niche tijdschrift dat werd gelezen door een publiek dat geïnteresseerd was in internationale relaties.²³ Het is echter mogelijk dat de keuze van het tijdschrift voor een vertekening had gezorgd in zijn onderzoek, omdat de lezers ervan niet representatief zijn voor de gehele samenleving.

Zijn resultaten betreffende het internationaal postverkeer kwamen desondanks overeen met de voorgaande studies. Ook speelden volgens hem populatie en geografische afstand een belangrijke rol in de internationale nieuwsstroom. Desondanks wees hij nog op andere factoren, zoals de beschikbaarheid van kranten, taal en buitenlandse aandelen in de VS, die tevens belangrijk waren voor de nieuwsstromen. Daardoor was zijn resultaat statistisch echter niet significant.²⁴

---

²¹ DUPREE, ‘International Communication’, 225-226.

²² Ibidem, 226.

²³ Ibidem.

²⁴ Ibidem, 231-233.

Een aantal jaar na Dupree trachtte ook de Zweedse onderzoeker Karl Rosengren een relatie te zoeken tussen de internationale nieuwsstroom en de media-aandacht die nieuwsgebeurtenissen krijgen. In zijn studie uit 1974 probeerde hij in de eerste plaats de theorie van Galtung en Ruge kritisch te onderzoeken. Tegelijkertijd probeerde hij zelf te onderzoeken welke factoren bijdroegen tot de media-aandacht. Hij deed dat aan de hand van drie internationale kwaliteitskranten die over internationale parlementaire verkiezingen berichtten. De kranten in kwestie waren *The Times*, *Neues Deutschland* en *Dagens Nyheter*, een Zweedse krant uit Stockholm die één van de grootste kwaliteitskranten uit Scandinavië was. De factoren die hij specifiek wilde onderzoeken, waren ‘intensiteit’ en ‘culturele proximitieit’. ‘Intensiteit’ werd gemeten aan de hand van de populatie, het BNP, en de totale export en totale import van het land waar verkiezingen waren. ‘Culturele proximitieit’ werd gemeten aan de hand van de fysieke afstand tussen de hoofdsteden van het land waar verkiezingen waren en het land waar de krant vandaan kwam. Rosengren onderzocht met andere woorden de laatste factor aan de hand van een geografisch meetinstrument.²⁵

Hij was ook degene die als eerste sprak van intra-media en extra-media. Intra-media data was volgens Rosengren data over de realiteit gezien door de media, terwijl extra-media data ging over de realiteit zoals ze was. Hij maakte dat onderscheid omdat het zo toeliet om de data onafhankelijk van elkaar te testen waardoor er betere resultaten naar voren zouden komen. Voor zijn studie bestond de extra-media data uit de parlementaire verkiezingen, terwijl de intra-media data bestond uit de nieuwsverslagen over diezelfde verkiezingen in de voornoemde kranten.²⁶

In totaal werden er tussen de periode 1961-1970 272 parlementaire verkiezingen gehouden in 167 landen. Voor elke verkiezing werden de drie kranten onderzocht voor een periode van zes dagen, beginnende bij de verkiezingsdag. De vraag kan natuurlijk gesteld worden of dat wel een goede afbakening was. Rosengren kon belangrijke informatie hebben misgelopen door niet naar de dagen

---

²⁵ K.E. ROSENGREN, ‘International News: Methods, Data and Theory’, *Journal of Peace Research*, 11 (1974), 145-147, 151-153.

²⁶ *Ibidem*, 147, 151.

voor de verkiezingen te kijken. Desondanks bleek dat vele verkiezingen zelfs niet werden vermeld in de drie kranten, iets wat Rosengren verwachtte. Andere verkiezingen kregen dan weer dagenlang de aandacht. Uit de data van Rosengren bleek dat er echter maar één soort variabele was die de media-aandacht voor parlementaire verkiezingen in kranten echt kon beïnvloeden. Die variabele was een economische en had dus niet veel te maken met de twee factoren die in het begin van zijn onderzoek naar voren schoof als mogelijk bijdragers tot de media-aandacht. Volgens hem “[verklaarden] economic variables such as export and import values [...] between one fourth and two thirds of the variance in newspapers coverage of parliamentary elections”. Vanuit die conclusie bemerkte hij dat de theorie van Galtung en Ruge het best vervangen kon worden door een economische, politieke en sociale theorie die de internationale nieuwsstroom verklaarde.²⁷

In zijn studie uit 1977 kwam Rosengren, die overigens dezelfde data gebruikte, daar deels op terug. Deze keer trachtte hij wel een relatie te zoeken tussen geografische afstand en media-aandacht. Opnieuw werd de afstand gemeten door middel van de fysieke afstand in kilometers tussen de hoofdsteden van het land waar verkiezingen waren en het land waar de krant vandaan kwam. Daaruit concludeerde hij twee zaken. Enerzijds bleek dat “distance seems to be a more important factor to [...] *Neues Deutschland* than to [...] *Dagens Nyheter*, which in its turn is more distance-sensitive than [...] *The Times*”. Anderzijds bleek opnieuw dat economische variabelen een belangrijke factor was in de verklaring voor de media-aandacht. Opnieuw stelde hij vast dat theorie van Galtung en Ruge vervangen moest worden door een economische, politieke en sociale theorie.²⁸

De invloed van geografische afstand op de internationale nieuwsstroom was bijgevolg niet geheel bewezen tot het onderzoek van Adams uit 1986. Aan de hand van de verslaggeving over natuurrampen in de wereld door Amerikaanse journaals, duidde

---

²⁷ ROSENGREN, ‘International News, 151-156.

²⁸ K.E. ROSENGREN, ‘Four Types of Tables’, *Journal of Communication*, 27 (1977), 67, 73-77.

Adams aan dat geografische afstand één van de drie belangrijkste factors was voor het bepalen hoeveel en hoelang het nieuws aandacht gaf aan de natuurrampen: “Geographical proximity explained one-twentieth of the variation in coverage, independent of the magnitude of the disaster and the social proximity (tourism)”.²⁹

Ook het werk van Singer, Endreny en Glassman uit 1991 ondersteunde die stelling, maar bekritiseerde Adams wel op één punt. Adams stelde dat het Afrikaanse continent onderbelicht bleef in de nieuwsverslaggeving over natuurrampen. Echter volgens Singer, Endreny en Glassman waren de doden in Afrika even ‘nieuwswaardig’ als de doden in bijvoorbeeld de Verenigde Staten van Amerika. Desondanks stelden ook zij vast dat de geografische locatie een significante rol speelde bij de verslaggeving betreffende natuurrampen: “we find that geographic location does influence the space and time devoted to natural disasters in the press”.³⁰ De vraag blijft natuurlijk of dat aan het feit lag dat natuurrampen werden onderzocht, en of dat hun gegevens ook toepasbaar zijn op andere ‘world events’.

6.3 Geografische proximateit als niet-verklarend determinant

Naast studies die geografische afstand als factor zien voor media-aandacht, zijn er natuurlijk ook studies die het tegendeel beweren. Een eerste studie in dat opzicht, was die van de Zuid-Koreaans Sunwoo Nam die de internationale nieuwsstroom en de internationale berichtgeving in Korea onderzocht. Aan de hand van de grootste Zuid-Koreaanse krant, *The Dong-a Ilbo*, onderzocht hij de berichtgeving van de eerste drie weken van januari 1968. Zijn hypothese was dat nieuwsstroom niet afhankelijk was van geografische proximateit, maar van functionele proximateit. Daarmee bedoelde hij dat er meer over de Verenigde Staten van Amerika zal verschijnen, dan over Noord-Korea door toedoen van allianties met

---

²⁹ ADAMS, ‘Whose lives count’, 160-161.

³⁰ E. SINGER, P. ENDRENY en M.B. GLASSMAN, ‘Media Coverage of Disasters: Effect of Geographic Location’, *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 68 (1991), 57-58.

de VS. Die hypothese bleek ook overeen te komen met de resultaten: “[The hypothesis] is also borne out [...] during the period, no a single item of news was printed about North Korea or China, thus pointing out the usefulness of the concept of functional proximity rather than geographical proximity as a determining factor in the flow of news”.³¹ Toch had de studie één belangrijke tekortkoming, namelijk dat er te weinig items werden bestudeerd om daadwerkelijk algemene uitspraken te kunnen doen, iets wat de Nam zelf ook aanhaalde.³²

De Amerikaanse onderzoeker Ronald Hicks en zijn Israëliisch collega Avishag Gordon hadden daarentegen beter werk geleverd met hun artikel *Foreign News Content in Israeli and U.S. Newspapers*. Daarin beweerden ze dat ethnocentrisme, elitisme en nieuwsafstand belangrijker waren dan de afstand tussen twee landen. Hun onderzoek maakte gebruik van drie Israëliische kranten en één Amerikaanse krant: *Ma'ariv* (Evening), *Davar* (The World), *Haaretz* (The Land) en de *Times-Picayune* uit New Orleans. De keuze voor de kranten werd ook door de onderzoekers uitgelegd: *Ma'ariv* was een onafhankelijke krant; *Davar* een ochtend krant die linken had met de Arbeidspartij; *Haaretz* was een onafhankelijke ochtendkrant; en *Times-Picayune* was een zondagkrant die volgens de hen vergelijkbaar zou zijn met de andere drie kranten. Bovendien had ze een oplage van ongeveer 307,000 dat ongeveer hetzelfde was als de Israëliische kranten gecombineerd. Ook hun publiek was hetzelfde, aldus de auteurs.³³

Het onderzoek dekte een periode van 9 februari 1973 tot 29 april 1973, waarin werd gekeken naar het buitenlandse nieuws. Twee types van data werden gebruikt: intra-media en extra-media, naar analogie met Rosengren. In een eerste stap correleerden ze de fysieke afstand van landen met hun aanwezigheid in het nieuws. Daarvoor werden twintig landen geselecteerd en gerangschikt volgens de hoeveelheid items, de grootte van de hoofdtitels en de ruimte in de krant. Dan werd de afstand gecorreleerd met de hoeveelheid negatief

---

³¹ S. NAM, ‘The Flow of International News Into Korea’, *International Communication Gazette*, 16 (1970), 22.

³² Ibidem, 14-26.

³³ HICKS en GORDON, ‘Foreign News Content’, 639-641.

nieuws, met de hoeveelheid goed nieuws en de hoeveelheid elite nieuws.³⁴

Uit de analyse bleek dat een relatie tussen de afstand en de internationale nieuwsstroom statistisch insignificant was, met Spearman Rho coëfficiënten rond de 0.20. Dat resultaat steunde volgens hen het argument dat door de modernisering van de communicatie en internationale nieuwsstromen geografische afstand er niet meer toe deed, een argument dat Nam reeds maakte.³⁵

In tegenstelling tot Hicks, Gordon en Nam wezen Chang, Shoemaker en Brendlinger in hun artikel *Determinants of International News Coverage in the U.S. Media* uit 1987 op het feit dat geografische proximateit niet de enigste factor was die de internationale nieuwsstroom mee bepaalde. Volgens hen waren er verschillende factoren die op hun eigen niet verklarend waren, maar in combinatie met andere factoren wel.³⁶

In hun onderzoek gebruikten ze data uit de *Keesing's Contemporary Archives: Record of World Events*, waaruit ze willekeurig 179 gebeurtenissen haalden voor het jaar 1984. Gebeurtenissen die werden geselecteerd, werden gemeten aan de hand van *The New York Times* en drie Amerikaanse televisienetwerken (CBS, ABC en NBC). De keuze voor de nieuwszenders gebeurde in de verwachting dat deze meer internationale gebeurtenissen zouden behandelen, en dus niet omdat ze representatief waren voor de media in de VS. De afhankelijke variabele was de verslaggeving van de media. De onafhankelijke variabelen waren 'potentie voor de verandering van de status quo'; 'normatieve afwijking'; 'relevantie voor de VS'; 'geografische afstand'; 'taal'; 'persvrijheid'; en 'het economisch systeem'. Belangrijk voor dit onderzoek was de variabele 'geografische afstand'. Die werd gecodeerd, niet volgens de effectieve afstand, maar volgens een perceptie. Daarmee werd bedoeld dat een gebeurtenis gecodeerd werd als dichtbij wanneer het in Noord-

---

³⁴ HICKS en GORDON, 'Foreign News Content', 640-641.

³⁵ Ibidem, 641-642, 644.

³⁶ CHANG, SHOEMAKER en BRENDLINGER, 'Determinants of International News', 396.

Centraal- of Zuid-Amerika gebeurde. De meting gebeurde dichotoom, waarbij een score van 1 werd toegewezen als de gebeurtenis veraf plaatsvond.³⁷

Uit de resultaten bleek dat van de zeven variabelen, vier bijdroegen voor de aandacht die de Amerikaanse massamedia hadden. Die variabelen waren ‘normatieve afwijking’, ‘relevantie tot de VS’, ‘potentie voor de verandering van de status quo’ en ‘geografische afstand’. Geografische afstand speelde vooral een rol bij de nieuwszenders en niet bij *The New York Times*. Dat had volgens de onderzoekers te maken met de potentiële technische problemen die televisiezenders kunnen meemaken bij verslaggeving van internationaal nieuws. Op die manier sloten de resultaten toch ook weer aan bij de eerdere conclusies van Hicks, Gordon en Nam.³⁸

In een ander werk van Chang, in samenwerking met Lee, uit 1992 kwam hun studie tot dezelfde conclusie: “the data also supported [...] that editors did not consider physical distance to be a factor in foreign news selection. In fact, only 3.3% of the editors indicated so”.³⁹

Ook de Scandinavische onderzoekers Jörgen Westerstahl en Folke Johansson ondernamen een poging om de determinanten van de internationale nieuwsstroom te verklaren. Het empirisch materiaal dat ze gebruikten, bestond uit zo’n vijftigduizend nieuwsberichten van kranten, radio’s en televisiejournaals uit de laatste zeventig jaar, aangevuld met zo’n driehonderdduizend nieuwsitems uit verschillende databases. Dat waren voor de overgrote meerderheid Zweedse media. Geografische afstand werd gemeten aan de hand van de afstand tussen hoofdsteden. Ze beweerden aan de hand van het empirisch materiaal dat het belang van geografische afstand geen effect had: “As we can see in Table 1, geographical distance is a weak contributor”. Dat was volgens hen het gevolg van de

---

³⁷ CHANG, SHOEMAKER en BRENDLINGER, ‘Determinants of International News’, 398, 400-405.

³⁸ Ibidem, 405-411.

³⁹ T.K. CHANG en J.W. LEE, ‘Factors Affecting Gatekeepers’ Selection of Foreign News: a National Survey of Newspaper Editors’, *Journalism Quarterly*, 69 (1992), 559.

technologische vooruitgang in de communicatie.⁴⁰ Ook zij schaarden zich dus achter de standpunten van onder andere Nam en Chang. Na hen hebben nog een reeks andere onderzoekers gewezen op de veranderingen die de technologische vooruitgang heeft meegebracht voor de verslaggeving van de massamedia.⁴¹

6.4 Nieuw onderzoek vanaf de jaren 1990

Eén van de weinige onderzoekers die expliciet de relatie tussen de geografische afstand en de media-aandacht systematisch heeft onderzocht, was de Amerikaan Haoming Wu. In zijn casestudie uit 1998 trachtte hij de invloed van geografische afstand op de verslaggeving van de Amerikaanse media over Canada en Mexico te berekenen. Het materiaal dat hij daarvoor gebruikte, waren dertien Amerikaanse kranten die over Canada en Mexico berichtten tussen 1990 en 1996. De centrale vraag die Wu zich stelde, was of media sneller nieuws over bepaalde landen zouden publiceren indien die landen dichterbij lagen dan anderen? Ook hij stelde vast dat de literatuur omtrent het thema verdeeld was, maar dat over het algemeen toch aangenomen werd dat hoe verder een land geografisch verwijderd was, hoe minder aandacht het in de media kreeg.⁴²

In zijn studie trachtte Wu die hypothese te onderzoeken aan de hand van dertien Amerikaanse kranten. De Verenigde Staten van Amerika was daarvoor een uitgelezen plaats, aldus Wu: “In a large and notably diverse country like the USA, it is hard to imagine that

---

⁴⁰ J. WESTERSTAHL en F. JOHANSSON, ‘Foreign News: News Values and Ideologies’, *European Journal of Communication*, 9 (1994), 71-89.

⁴¹ J. HUXFORD, ‘The proximity paradox. Live reporting, virtual proximity and the concept of place in the news’, *Journalism*, 8 (2007), 657-674, L.P. MORTON en J. WARREN, ‘Proximity: Localization vs. Distance in PR News Releases’, *Journalism Quarterly*, 69 (1992), 1023-1028 en T. TILLEMA, M. DIJST en T. SCHWANEN, ‘Face-to-face and electronic communications in maintaining social networks: the influence of geographical and relational distance and of information content’, *New Media & Society*, 12 (2010), 965-983.

⁴² H.D. WU, ‘Geographic Distance and US Newspaper Coverage of Canada and Mexico’, *Gazette*, 60 (1998), 253-254.

the news media in each region of the country would provide their audiences with an identical picture of the world”. Meer zelfs, het was heel onwaarschijnlijk dat regionale kranten hetzelfde nieuws gaven als elite kranten zoals *The New York Times*, een krant die vaak werd geselecteerd voor onderzoek. Om die heterogeniteit te controleren, had Wu kranten geselecteerd die gepubliceerd werden in elke regio van het land. Zijn dataset bestond uit twee soorten data. De eerste set bestond uit het aantal nieuwsverslagen uit de dertien kranten. De tweede set was informatie over de geografische afstand tussen de steden waar de kranten werden geselecteerd en het dichtstbijzijnde grenspunt waar de VS grensde met Canada of Mexico.⁴³

Het sample van kranten werd geselecteerd op basis van twee overwegingen. Om te beginnen moest de krant een online versie hebben die aanwezig was in LEXIS/NEXIS, een online commerciële informatiedienst. Daarnaast moest de krant in elke regio van de VS gepubliceerd worden. Die regio's waren de Westkust, het Midden-Atlantische gebied, het Zuiden, het Middenwesten, de Rocky Mountains en New England. Op die manier was er genoeg variatie op de afstand tussen de regio's en de grenspunten met Canada of Mexico, aldus Wu. De afbakening werd gekozen omdat volgens het LEXIS/NEXIS handboek de meeste kranten niet online waren tot 1990. December 1996 vormde het eindpunt van het onderzoek. De geografische afstand werd in dit onderzoek gemeten als de fysieke afstand tussen de publicatie van de krant en het dichtstbijzijnde grenspunt met Canada of Mexico. De klassieke benadering, de afstand tussen twee hoofdsteden, werd niet toegepast omdat het dan geen rekening zou houden met de diversiteit van de VS. Zo was bijvoorbeeld de afstand tussen Seattle en Ottawa honderd keer langer dan de afstand tussen Seattle en het dichtste grenspunt met Canada. Om dat te corrigeren, werd dus voor bovenstaande aanpak gekozen.⁴⁴

Uit de geanalyseerde data, die Wu analyseerde met SPSS voor Windows, bleek op de eerste plaats dat kranten dichtbij de Mexicaanse grens, drie keer zoveel berichtten over Mexico dan over Canada. Andersom bleek dat meer in evenwicht, waaruit Wu besloot dat “there exists a higher “pull” influence of Mexico over news

---

⁴³ WU, ‘Geographic Distance and US Newspaper’, 255-257.

⁴⁴ Ibidem.

coverage than [...] to the north”.⁴⁵ Hoe dat kwam, liet hij wat in het midden. Misschien door de toegenomen economische relaties tussen de VS en Mexico midden jaren 1990? In ieder geval liet Wu zelf de vraag onbeantwoord. Daarnaast werd duidelijk dat wanneer een krant meer ruimte gaf aan Mexicaans nieuws, de kans groter was dat ook Canadees nieuws in de krant was te vinden. Daarnaast kwam naar voren dat geografische afstand een duidelijk impact had op de nieuwsverslaggeving over Canada en Mexico. Hoe verder weg van Canada, des te groter de portie nieuws over Mexico en des te lager de portie Canadees nieuws. Ook andersom was dat het geval.⁴⁶

Tenslotte besloot Wu om kranten afkomstig van de Oostkust (New England) eruit te filteren om te zien of de resultaten nog steeds dezelfde zouden zijn. Hij deed dat omdat de regio op geen enkele manier met Mexico grensde. Uit de nieuwe analyse bleek dat de geografische afstand nog steeds negatief correleerde met de verslaggeving. Meer zelfs, de correlatie coëfficiënten waren zelfs hoger dan wanneer de Oostkust bij in de sample zat. Dat betekende dat de relatie tussen de geografische afstand en de nieuwsverslaggeving over Canada en Mexico zonder de Oostkust zelfs sterker was. Wu was dus één van de eerste onderzoekers die in zijn studie de relatie tussen geografische afstand en media-aandacht centraal zette.⁴⁷

Twee jaar later onderzocht Wu de determinanten van de internationale nieuwsstroom in 38 landen op een systematische manier. Meer specifiek trachtte hij de internationale nieuwsstroom te achterhalen door de invloed van negen factoren op de hoeveelheid buitenlandse nieuws uit 214 landen te onderzoeken. Vervolgens keek hij naar de aandacht die de media uit 38 landen eraan gaven. Die 214 landen waren dus ‘gastlanden’, landen waarover bericht werd in de media van andere landen. Ze werden gegenereerd uit een lijst die werd opgesteld door een internationaal onderzoek naar nieuwsstromen onder leiding van Annabelle Sreberny-Mohammadi van de universiteit van Leicester en Robert Stevenson van de

---

⁴⁵ WU, ‘Geographic Distance and US Newspaper’, 257.

⁴⁶ Ibidem, 257-259

⁴⁷ Ibidem, 259-261.

universiteit van Noord-Carolina. De 38 landen representeerden elk deel van de wereld en hadden verschillende ontwikkelingsniveaus, om het zo representatief mogelijk te houden. De geografische afstand – de determinant belangrijk voor dit onderzoek – werd gemeten aan de hand van de online website *Indo*. SPSS voor Windows werd gebruikt voor de analyse en er werd een periode van twee weken in september 1995 gehanteerd.⁴⁸

Eén van de eerste vaststellingen was dat de Verenigde Staten van Amerika dominant was in de buitenlandse berichtgeving, gevolgd door Frankrijk, Engeland en Rusland. Desondanks verklaarde Wu die resultaten. In de tijdsperiode die werd gebruikt voor het onderzoek, vonden een aantal internationale gebeurtenissen plaats: de United Nations Women Conference in Beijing, China; de militaire acties van de NAVO en de vredesonderhandelingen in Bosnië; de Franse nucleaire test in de Stille Zuidzee en de protesten daartegen; een explosie in een BBC studio in India; en een explosie in een Joodse school in Lyon, Frankrijk. Zulke gebeurtenissen hadden zonder enige twijfel invloed op de internationale verslaggeving in bepaalde landen.⁴⁹

Toch was het bijzonder, aldus Wu, dat landen in Afrika en Latijns-Amerika helemaal geen aandacht kregen in de massamedia. Zijn verklaring daarvoor was dat voornamelijk berichtgeving over landen met een grote politieke en economische invloed voorrang kregen, hoewel dat niet systematisch kon worden vastgesteld. Het enige alternatief om in het nieuws te komen, was volgens Wu wanneer er “some large-scale, disruptive incidents” plaatsvonden. Wu concludeerde uiteindelijk dat de belangrijkste determinanten voor de internationale media-aandacht de omvang van het handelsverkeer en de aanwezigheid van internationale persagentschappen waren. Geografische afstand speelde in Benin, Bulgarije, Ivoorkust, Cuba, Iran en Senegal – allen ontwikkelingslanden – een beperkte rol. Waarom dat zo was, liet Wu

---

⁴⁸ H.D. WU, ‘Systemic Determinants of International News Coverage: A Comparison of 38 Countries’, *Journal of Communication*, 50 (2000), 110-111, 116-121.

⁴⁹ *Ibidem*, 121.

echter onbeantwoord. Misschien had dat te maken met de bemerkingen die Hicks, Gordon en Nam reeds eerder maakten.

Tot slot was politieke en economische invloed ook geen belangrijke determinant omdat het niet systematisch kon worden vastgesteld.⁵⁰ Hoewel Wu in 1999 nog besloot dat geografisch afstand een rol speelde in de verslaggeving, stelde hij hier echter vast dat die hypothese niet klopte wanneer verschillende landen werden onderzocht.

In 2003 deed Wu het onderzoek opnieuw, met het enige verschil dat er nu 210 gastlanden in de media van 44 landen onderzocht werden. Opnieuw concludeerde hij dat de belangrijkste determinanten voor de internationale media-aandacht de omvang van het handelsverkeer en de aanwezigheid van internationale persagentschappen waren. Desondanks haalde Wu deze keer bijkomende determinanten aan die belangrijk waren voor ontwikkelde landen en ontwikkelingslanden. Zo was het BNP een bijkomende belangrijke factor voor ontwikkelde landen, terwijl populatie en geografische afstand dat waren voor ontwikkelingslanden.⁵¹

Ook probeerde hij in dit onderzoek, in tegenstelling tot zijn vorige onderzoek, een verklaring te geven voor het feit dat geografische afstand wel een rol speelde in ontwikkelingslanden: “Perhaps, the developing countries are less prepared in communication technologies and infrastructure, more region bound, or simply less interested in reporting remote locales”. Op die manier sloot Wu zich aan bij de bemerkingen van onder andere Hicks, Gordon en Nam.⁵²

In 2007 ondersteunde hij bovenstaande verklaring door een onderzoek te doen naar de determinanten van de internationale nieuwsstroom voor nieuwswebsites: “We can see that English language, geographic distance and number of immigrants into the US

---

⁵⁰ WU, ‘Systemic Determinants of International News Coverage’, 124-128.

⁵¹ H.D. WU, ‘Homogeneity Around the World? Comparing the Systemic Determinants of International News Flow between Developed and Developing Countries’, *Gazette: The International Journal for Communication Studies*, 65 (2003), 9-24.

⁵² *Ibidem*, 17.

are not significant factors in predicting news flowing from other parts of the world to US media. The proximity block overall appears to be a weak predictor of news flow and it is less powerful in predicting websites than traditional media". Wel bleef hij vaststellen dat de factor een rol speelde in de traditionele nieuwsmedia van ontwikkelingslanden.⁵³

In 2003 verscheen het onderzoek van de Amerikaanse Kristen Swain, waarin ze via een inhoudsanalyse de relatie tussen proximateitsfactoren en de nieuwsverslaggeving over aids in sub-Sahara Afrika in de elitepers van de Verenigde Staten van Amerika en het Verenigd Koninkrijk onderzocht. Vier nieuwsmagazines en twee kranten werden gebruikt in haar analyse die liep van 1981 tot 2000: *Times*, *Newsweek*, *U.S. News & World Report*, *The Economist*, *The New York Times* en *London Times*. Haar keuze voor de nieuwsmagazines gebeurde op basis van de veronderstelling dat zulke zaken relatief weinig aandacht hadden gekregen in mediastudies. Bovendien waren de gekozen magazines en kranten representatief voor de VS en het VK.⁵⁴

De factor 'geografische proximateit', één van haar proximateitsfactoren, werd gemeten in termen van 'de dichtheid van een land', 'wegen', 'stedelijke populatie', 'geografische afstand' en 'landlocked status'. Concreet werd 'de dichtheid' gemeten aan de hand van het aantal mensen per vierkante mijl. 'Wegen' werden gemeten in termen van het aantal kilometer nationale steenwegen, alsook het aantal kilometer steenwegen per vierkante mijl. 'Geografische afstand' tenslotte mat Swain aan de hand van de geschatte aantal mijl tussen de hoofdsteden van de vierentwintig sub-Sahara landen en New York en Londen. Met andere woorden, geografische afstand was een schatting en geen correcte afstand. Dat kan zeker ook voor vertekening hebben gezorgd. Wel had ze verschillende geografische factoren geïntroduceerd. Waarom dat zo was, zei ze echter niet, maar indirect kon toch worden afgeleid dat ze

---

⁵³ H.D. WU, 'A Brave New World for International News? Exploring the Determinants of the Coverage of Foreign Nations on US Websites', *The International Communication Gazette*, 69 (2007), 539-551.

⁵⁴ SWAIN, 'Proximity and Power Factors', 145, 149-150.

dat deed om rekening te houden met de technologische vooruitgang die er was geboekt in de meeste delen van de wereld – met uitzondering van Afrika.⁵⁵ Ze trachtte met andere woorden rekening te houden met de conclusies van onderzoekers als Nam, Hicks en Gordon.

De resultaten wezen erop dat de geografische afstand tussen New York en de hoofdsteden in de sub-Sahara enkel correleerde met de *U.S. News*. Voor Londen was dat *The Economist*. Van de andere geografische proximateitsfactoren was enkel het aantal nationale steenwegen in kilometer statistisch samenhangend met de nieuwsverslaggeving binnen de onderzochte periode. Met andere woorden, de geografische afstand speelde in zekere zin een rol voor de nieuwsberichtgeving van de *U.S. News* en *The Economist* over aids in sub-Sahara landen. Voor de andere krant en andere magazines was dat niet het geval.⁵⁶ Waarom dat zo was, liet Swain echter in het midden, waardoor er enkel naar geraden kan worden. Misschien kunnen de resultaten gekoppeld worden aan de resultaten van Chang, Shoemaker en Brendlinger. Desondanks is dat niet zeker.

Spatial Proximity to the U.S.–Mexico Border and Newspaper Coverage of Immigration Issues is een laatste vermeldingswaardig onderzoek van de Amerikaanse onderzoekers Regina Branton en Johanna Dunaway. Daarin trachtten ze op de eerste plaats het gebrek aan aandacht dat onderzoekers geven aan de relatie tussen geografische proximateit en mediaverslaggeving over politieke zaken, aan te kaarten. Concreet focusten ze zich op het immigratiebeleid en bestudeerden ze hoe geografische proximateit tot de grens met Mexico de media-aandacht voor immigratiezaken beïnvloedde. Aan de hand van een ruimtelijke-economische verklaring onderzochten ze twee vragen. Ten eerste wilden ze weten of mediaorganisaties dichtbij de grens meer en frequenter versloegen over de Latino immigratie dan organisaties verder verwijderd van de grens. Daarnaast vroegen zich af of de mediaorganisaties die zich dichtbij bevonden, meer en frequenter over de negatieve aspecten versloegen dan verder gelegen organisaties. Om de vragen te

---

⁵⁵ SWAIN, 'Proximity and Power Factors', 152.

⁵⁶ Ibidem, 157.

beantwoorden, keken ze naar het volume en de aard van de verslaggeving over immigratie. Die verslaggeving kwam daarenboven van lokale media omdat hun hypothese ervan uitging dat de geografische proximateit tot de grens voornamelijk lokaal nieuws beïnvloedde. Ze veronderstelden dat economische motieven en publieksverwachtingen ervoor zorgden dat lokale media de verslaggeving zo sensationeel en lokaal als mogelijk wilden brengen.⁵⁷

Voor de inhoudsanalyse onderzochten ze 47 kranten uit Californië. Uit die analyse kwamen een aantal bevindingen naar voren. Ten eerste bleek dat media die zich dichtbij de grens bevonden, een groter volume aan nieuws over Latino immigratie produceerden. Daarnaast genereerden lokale nieuwskranten dichtbij de grens een groter volume aan negatief nieuws over de aspecten van de Latino immigratie. Verder spendeerden lokale nieuwskranten dichtbij de grens meer aandacht voor de illegale aspecten van immigratie in vergelijking met nieuwskranten verder verwijderd. Tenslotte vonden de onderzoekers dat lokale media hun proximateit tot de grens leken ‘uit te buiten’ om het meest sensationele, negatieve en lokale nieuws te brengen.⁵⁸

De resultaten bleken dus hun theoretisch argument te ondersteunen. Geografische proximateit is een belangrijke factor die de lokale mediaverslaggeving over migratiezaken mee beïnvloedde.⁵⁹

Uit bovenstaande literatuurstudie blijkt dat er inderdaad geen eenheid bestaat rond de vraag of geografische proximateit een determinant is voor de internationale nieuwsstroom. De conceptualisering van het begrip gebeurde ook steeds op een andere manier. In sommige studies werd het gezien als de fysieke afstand tussen hoofdsteden of plaatsen. Andere studies hadden het dan weer over een communicatieafstand of tijdsafstand. Daarnaast verschilden de onderzoeksonderwerpen vaak, dat mede een reden is voor de verschillende resultaten. Bovendien is er nog steeds geen afdoend

---

⁵⁷ BRANTON en DUNNAWAY, ‘Spatial Proximity to the U.S.–Mexico Border’, 289-292.

⁵⁸ Ibidem, 292-299.

⁵⁹ Ibidem, 299.

bewijs dat geografische proximateit daadwerkelijk een nieuwsselectiecriteria is. Toch zal dit onderzoek trachten bij te dragen tot het beantwoorden van die vraag.

7 Nieuwsselectie en theoretisch kader

Wat maakt van een gebeurtenis een nieuwswaardig feit? Dat is waarschijnlijk de belangrijkste vraag bij onderzoek naar media-aandacht. De eerste die de term ‘nieuwswaarde’ gebruikte, was de Amerikaanse journalist Walter Lippmann in zijn werk *Public Opinion* uit 1922. Met de term bedoelde hij de eigenschap van een evenement dat bepaalt met welke waarschijnlijkheid het voornoemde evenement zal worden opgenomen in kranten, televisiejournaals en andere media.⁶⁰

Daarna hebben nog verschillende andere onderzoekers naar verklaringen gezocht voor de manier waarop nieuws geselecteerd wordt.⁶¹ Eén van de belangrijkste onderzoeken was dat van Galtung en Ruge uit 1965.⁶² De factoren die ze in hun onderzoek aanhaalden, worden tot op de dag van vandaag nog gebruikt en geciteerd. Daarom is het belangrijk om even stil te staan bij hun theorie.

7.1 De nieuwsselectietheorie van Galtung en Ruge

De centrale vraag in het artikel van Galtung en Ruge was hoe evenementen nieuws werden. Om die vraag te beantwoorden, onderzochten ze hoe Noorse kranten aandacht gaven aan een aantal internationale conflicten die op dat moment actueel waren. Het resultaat was een lijst van factoren die de nieuwswaarde van evenementen bepaalde.

De lijst van factoren die de onderzoekers opstellen, bestond uit een selectie van twaalf factoren die de nieuwswaarde van

---

⁶⁰ W. LIPPMANN, *Public Opinion*, New York, 1922.

⁶¹ W. BREED, 'Social control in the newsroom: A functional analysis', *Social Forces*, 33 (1955), 326-335, CHANG, SHOEMAKER en BRENDLINGER, 'Determinants of International News Coverage', 396-414, H.J. GANS, *Deciding what's news: a study of CBS evening news, NBC nightly news, Newsweek and Time*, London, 1980, ROSENGREN, 'Four Types of Tables', 67-75, J. WATSON, *Media Communication: an Introduction to Theory and Process*, New York, 2003 en D.M. WHITE, 'The 'Gate Keeper': A Case Study in the Selection of News', *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 27 (1950), 383-390.

⁶² GALTUNG en RUGE, 'The Structure of Foreign News', 64-91.

evenementen bepaalden. In die lijst onderscheidde ze twee categorieën. De eerste acht factoren werden aanzien als relatief losstaand van een culturele bepaaldheid, terwijl de resterende vier categorieën aanzien werden als afhankelijk van het culturele kader waarin de nieuwsselectie gebeurde.⁶³

De volgende factoren werden als relatief onafhankelijk van culturele invloed geacht:

1. Frequentie: de tijdsspanne die nodig is voor een evenement om zich te voltooien. Algemeen genomen, is 'hoe korter hoe beter' de regel. Zo zal een ontplofte bom sneller in het nieuws komen dan de economische ontwikkeling.
2. Intensiteit: voor een evenement als nieuwswaardig wordt beschouwd, moet het een bepaalde mate van intensiteit hebben bereikt. Een toenemende intensiteit kan bijdragen tot de aandacht die het evenement in de media zal krijgen.
3. Ambigüiteit versus klaarheid: hoe duidelijker een evenement is, hoe plausibeler het is dat dit 'nieuwswaardig' zal worden gevonden. Desondanks zullen massamedia een ambigu evenement ook duidelijker brengen, wat simplificatie kan opleveren.
4. Culturele proximateit: een evenement dat cultureel dicht bij ons aansluit, zal meer aandacht krijgen in de media dan een evenement dat daar niet aan voldoet. Zo kan nieuws over landgenoten nieuws over evenementen waarbij enkel buitenlanders betrokken zijn, overschaduwen. Galtung en Ruge spreken echter van zinvolheid.
5. Voorspelbaarheid: indien een evenement zich afspeelt volgens het beeld dat ervan werd gevormd voordat het afgelopen is, zou het kunnen rekenen op meer media-aandacht. Clichéverhalen zouden aldus het meeste succes moeten hebben.
6. Onverwacht-zijn: wanneer een evenement onverwacht is, zal de aandacht in de massamedia groter zijn.
7. Continuïteit: eens een evenement de voorpagina gehaald heeft, of als hoofdpunt werd aangemerkt, kan het dat voor

---

⁶³ GALTUNG en RUGE, 'The Structure of Foreign News', 68-70.

een tijd blijven. Dat heeft te maken met het feit dat het onderwerp een zekere vertrouwdheid met zich meedraagt. Bovendien zal het de aandacht die er in de eerste plaats naartoe ging, rechtvaardigen.

8. Medium-bepaald: de manier waarop evenementen geselecteerd worden, is afhankelijk van het medium (televisie, krant, radio,...). Zo heeft televisie een beeld nodig, terwijl dat niet het geval is voor de radio. Ook het ritme wordt bepaald door het soort medium. Dat wil zeggen dat bijvoorbeeld evenementen die gebeuren na middernacht moeilijk het nieuws halen in een gedrukte krant, omdat op dat moment het drukken van de krant reeds is begonnen. Tenslotte hangt het ook af van het moment dat iets gebeurt. Een krant hanteert altijd hetzelfde format dat elke dag moet worden ingevuld. Indien er een nieuwsluwe dag is, kan het zijn dat dan bepaalde evenementen het nieuws sneller halen. Galtung en Ruge spreken echter van compositie.

In tegenstelling tot de vorige factoren, werden de laatste vier factoren door Galtung en Ruge gezien als zijnde afhankelijk van de culturele context. Deze vier factoren bestaan uit:

9. Elite naties: nieuws over landen die tot de 'elite' kunnen gerekend worden, kan gezien worden als meer nieuwswaardig. De invulling van 'elite naties' zal op culturele, politieke en economische basis worden gedefinieerd.
10. Elite: evenementen die verband houden met bekende mensen, kunnen ook gezien worden als meer nieuwswaardig.
11. Personen: in het selecteren van nieuws kan men een tendens waarnemen om evenementen eerder toe te schrijven aan bepaalde mensen dan aan sociale of maatschappelijke veranderingen.
12. Negativiteit: evenementen die als eerder negatief gepercipieerd worden, zullen sneller als niet-ambigu, als meer gevolg hebbend, onverwachter en sneller aflopend in de tijd gezien worden dan positievere evenementen.

Uit deze twaalf factoren werden drie hypotheses afgeleid. De eerste

hypothese hield in dat hoe meer factoren aanwezig waren in een evenement, hoe meer kans bestond dat dit evenement als nieuwswaardig werd aanzien. De tweede hypothese stelde dat eens een evenement als nieuws werd bestempeld, de factoren die het nieuwswaardig maakten, meer geaccentueerd werden. Hun laatste hypothese stelde dat beide processen uit de eerste twee hypothesen in alle onderdelen van het proces, die leidden tot de selectie van het nieuwswaardige evenement, konden plaatsvinden.⁶⁴

Daarnaast is er nog een bijkomend criterium dat een aanvulling is op Galtung en Ruge. Dat criterium heet ‘consonantie met een bepaald land/regio’: wanneer een evenement ook bij ons zou kunnen gebeuren, of bij ons gebeurd is, zal dat evenement sneller ‘nieuwswaardig’ gevonden worden.⁶⁵

7.2 Kritiek en alternatieven

Doorheen de jaren zijn er kritieken, aanvullingen en zelfs alternatieve theorieën gegeven als verklaring voor de nieuwsselectie, dat doet vermoeden dat de nieuwsselectietheorie van Galtung en Ruge misschien moet worden aangepast.⁶⁶ Desondanks is het niet de bedoeling van dit onderzoek om een alternatief model voor te stellen. Dit onderdeel dient enkel om het gebruik van de theorie van Galtung en Ruge te verantwoorden.

---

⁶⁴ GALTUNG en RUGE, ‘The Structure of Foreign News’, 71.

⁶⁵ P. VERLINDEN, ‘Buitenlandberichtgeving Internationaal Nieuws’, *Media en internationale conflicten*, PowerPoint, Katholieke Universiteit Leuven, departement Sociale Wetenschappen, 2015.

⁶⁶ Een aantal auteurs: A. BELL, *The language of news media*, Oxford, 1991, B. FRANKLIN, *Newszak and news media*, London, 1997, GANS, *Deciding what's*, T. HARCUP en D. O'NEILL, 'What Is News? Galtung and Ruge revisited', *Journalism Studies*, 2 (2001), 261-280, J. HERBERT, *Journalism in the digital age: theory and practice for broadcast, print and on-line media*, Oxford, 2001, D. MCQUAIL, *McQuail's mass communication theory*, London, 2010, ROSENGREN, ‘International News: Methods, Data and Theory’, 145-156, E. SEGEV, ‘Visible and invisible countries: News flow theory revised’, *Journalism*, 16 (2015), 412-428 en WATSON, *Media Communication*.

De meeste alternatieve modellen vertoonden namelijk een zekere gelijkenis met die van Galtung en Ruge. Nieuwe factoren die werden aangehaald, overlaptten dus in zekere zin met de factoren van de Noren.

De Amerikaanse socioloog Hubert Gans beschreef bijvoorbeeld in 1980 een alternatieve theorie. Uit zijn analyse van het Amerikaanse nieuws kwam hij met verschillende criteria voor nieuwswaardigheid. Zo waren ‘rang in de regering’; ‘impact op de staat en op het nationale belang’; ‘impact op een grote groep mensen’; en ‘belang voor het verleden en de toekomst’ de belangrijkste criteria. Daarnaast lijstte hij nog andere criteria op die van een gebeurtenis een interessant verhaal konden maken: ‘verhalen over mensen’; ‘heldenverhalen’; ‘onthullingen’; ‘ongelofelijke verhalen’; ‘human interest’; en ‘de omwisseling van een rol’.⁶⁷

De Amerikaan John Herbert kwam met een lijst die volgende criteria had: ‘opvallende zaken’; ‘nabijheid’; ‘tijdigheid’; ‘actie’; ‘nieuwheid’; ‘human interest’; ‘seks’; en ‘humor’.⁶⁸

In *The Language of News Media* van Allan Bell werd de lijst van Galtung en Ruge aangevuld met vier criteria: ‘mededinging en de drang naar een primeur’; ‘betrekking van een tweede verhaal bij een hoofdverhaal’; ‘voorspelbaarheid’; en ‘prefabricatie van bepaalde items’. Met de laatste criterium bedoelde hij vooraf opgestelde teksten of vooraf gemonteerde fragmenten die het werk van journalisten verminderden en de kans verhoogde om opgenomen te worden in het nieuws.⁶⁹

De alternatieve theorieën – die hier echter niet allemaal werden behandeld – lijken desondanks sterk overeen te komen met de nieuwsselectietheorie van Galtung en Ruge. De meeste alternatieve of aanvullende factoren uit de andere theorieën kunnen worden ondergebracht in één van de factoren van de Noren. Zo spraken de Britten Bob Franklin, Tony Harcup en Deirdre O’Neill over het feit dat Galtung en Ruge geen rekening hielden met de ‘entertainment value’ van een nieuwsitem. Volgens hen was er een evolutie in de

---

⁶⁷ GANS, *Deciding what’s news*, 155-157.

⁶⁸ HERBERT, *Journalism in the digital age*, 318.

⁶⁹ BELL, *The language of news media*, 158-160.

nieuwsverslaggeving richting een steeds toenemendere amusementswaarde.⁷⁰ Toch kan die factor gezien worden als een mengeling van verschillende factoren opgesteld door Galtung en Ruge. Zo kunnen ‘intensiteit’ en ‘onverwachtheid’ bijvoorbeeld samen de ‘entertainment value’ mee bepalen.

Daarnaast werd er in de kritiek en alternatieven vaak verwezen naar het belang van de interne werking van een nieuwsredactie. Natuurlijk speelt dat een rol, iets dat de Amerikaanse onderzoeker David White reeds in 1950 aanhaalde, maar het hoeft niet zozeer als een aparte factor te worden behandeld. De interne werking van een nieuwsredactie kent overal een andere concrete invulling en kan dus niet worden veralgemeniseerd. Daarom lijkt het zinnvoller om het te beschouwen als iets dat bepaalt in welke mate belang wordt gehecht aan één van de twaalf factoren.⁷¹

Het blijkt dus dat de theorie van Galtung en Ruge nog steeds één van de belangrijkste nieuwsselectietheorieën is. Daarom ook dat er gekozen is om met die theorie te werken. Daarnaast zal dit onderzoek de factoren die werden opgesteld door Galtung en Ruge, ook controleren met de eigen resultaten.

---

⁷⁰ FRANKLIN, *Newszak and news media*, 72 en HARCUP en O'NEILL, 'What Is News?', 277.

⁷¹ WHITE, 'The 'Gate Keeper'', 383-390.

8 Onderzoeksvragen

Dit onderzoek zal een antwoord trachten te geven op de vraag of de kilometerafstand tot een ‘world event’ bijdraagt tot de verhoging van de nieuwswaarde en bijgevolg het ‘world event’ zal worden opgenomen in de verslaggeving. In dit onderzoek werd gekeken naar de verslaggeving van VRT en VTM binnen de tijdsperiode 2011-2015. Concreet gebeurde dat aan de hand van de volgende onderzoeksvragen: ‘is de geografische proximateit tot een ‘world event’ een bepalende factor voor de aandacht van de Vlaamse massamedia?’; ‘Speelt de kilometerafstand in combinatie met andere factoren van de nieuwsselectietheorie een rol?’; en ‘Is er een verschil in verslaggeving bij gelijkaardige ‘world events’ die verschillen in afstand tot de Vlaamse massamedia?’.

De hoofdhypothese gaat er vanuit dat onder een bepaald niveau van nieuwswaarde de kilometerafstand een rol zal spelen. De bijkomende hypothese vraagt zich daarentegen af of de kilometerafstand tot een bepaald ‘world event’ de inhoud en accuraatheid van de verslaggeving zou beïnvloeden.

9 Analyse van de onderzoeksresultaten

Er werden 4440 items tussen de periode van januari 2011 en maart 2015 gecodeerd. Het viel tijdens het coderen onmiddellijk op dat bij de hoofdcategorie ‘conflicten’ een minder grote geografische spreiding was qua aandacht, dan dat het geval was bij de categorie ‘verkiezingen’.⁷² Misschien speelde de factor ‘kilometerafstand’ daarin een rol? Een simpel overzicht in *NVivo* liet reeds toe om vast te stellen dat de gecodeerde items onder de categorie ‘conflicten’ grotendeels handelden over ‘grote’ en ‘bekende’ conflicten als Libië, Syrië en Oekraïne. Bij verkiezingen daarentegen lag de aandacht zoals gezegd breder.

9.1 Aantal items per jaar

Na het coderen van de items konden deze per jaar worden opgenomen in een tabel. Die tabel bevindt zich in de lijst van tabellen onder de titel ‘tabel 1’.

Opmerkelijk aan de tabel is dat het aantal items per jaar ongeveer overeen kwam – met een uitzondering van 2015 dat maar tot maart 2015 liep. Natuurlijk zeggen zulke resultaten op zich niets. Daarom is er ook gekozen om een overzicht te geven van het aantal items per categorie waaraan elke nieuwszender per jaar aandacht gaf.

9.2 Aantal items VRT en VTM per categorie/jaar

Het leek interessant te weten waarnaar de aandacht van beide zenders uitging. In tabellen 2 en 3 staan het aantal items voor elke nieuwszender opgenomen per categorie en per jaar.

Wat opviel aan de tabellen was dat de subcategorieën ‘intrastatelijke conflicten’, ‘diplomatieke kant’ en ‘humanitaire kant’ veruit de meeste aandacht kregen, iets wat ook duidelijk blijkt uit figuren 1 en 2 die zijn opgenomen in de lijst van figuren en kaarten. Zo werden er voor VRT respectievelijk 653, 620 en 661 items gecodeerd terwijl dat voor VTM 349, 338 en 284 items waren. Daaruit viel ook meteen op te merken dat het totaal aantal items van VTM een stuk lager ligt dan die van VRT. Dat kon veroorzaakt zijn

---

⁷² Zie deel 9.3 voor de analyse.

door het feit dat er veel verschil bleek te zitten op de codes die verschillende codeurs toekenden.⁷³ Zo kwam het voor dat VRT het conflict in Oekraïne als hoofdthema onder code 844 codeerde terwijl VTM hetzelfde conflict ook als subthema onder diezelfde code codeerde. Bovendien was de algemene codering van items van VTM niet altijd even consistent. Beide ‘problemen’ kunnen een mogelijke verklaring zijn voor het kwantitatief verschil tussen beide nieuwszenders.

9.3 Geografische aandacht

Uit de 4440 items kwamen in totaal 113 verschillende landen aan bod. Die zijn – samen met hun kilometerafstand tot Brussel – opgenomen in de lijst van tabellen.⁷⁴ Een geografische voorstelling via *javascript* van het aantal items per land werd opgenomen in de lijst van figuren en kaarten.⁷⁵

Elk jaar zal apart geanalyseerd worden. Pas in een volgend deel zullen de resultaten verklaard worden aan de hand van de literatuur en de nieuwsselectietheorie van Galtung en Ruge.

9.3.1 2011

Uit tabel 5 – in de lijst van tabellen – bleek dat de aandacht in 2011 voornamelijk uitging naar het conflict in Libië en diens internationale interventie onder leiding van de Verenigde Naties (42 procent). De conflicten in Syrië (8,5 procent) en Egypte (7,6 procent) maakten de top drie. Veel landen werden echter niet meer dan drie keer vermeld. Vaak ging het dan de verkiezingsresultaten van het

---

⁷³ DE SMEDT, *Inter-coder reliability in the TV News Archive*, 4-7 en MEULEMAN, *Methodologie*, 274-275.

⁷⁴ De afstand werd steeds berekend tussen Brussel en de (bestuurlijke) hoofdstad van het land of gebied.

⁷⁵ Een aantal landen konden niet worden opgenomen in de voorstelling omdat de codering deze niet herkende als apart land. De codering heeft dat echter wel gedaan. Om debat te voorkomen, is er geopteerd de respectievelijke landen niet bij een ander land te rekenen. De landen in kwestie waren ‘Palestina’, ‘Noord-Ierland’, ‘Bahrein’, ‘Malediven’, ‘Schotland’, ‘Falklands’, ‘Kashmir’ en ‘Tibet’.

desbetreffende land. Dat was bijvoorbeeld het geval bij Argentinië, Brazilië, Peru en Polen.

Opvallend was wel dat VRT in vergelijking met VTM veel meer aandacht spendeerde aan sub-Sahara Afrika en het gebied rond de Grote Meren. Zo kregen landen als de Democratische Republiek Congo, Ivoorkust, Nigeria, Zuid-Soedan, Somalië en Oeganda veel meer aandacht van VRT. Dat gold niet alleen voor 2011 maar ook voor de andere periodes. Verklaringen zullen zoals gezegd in een volgend deel aan bod komen.

Daartegenover spendeerde VTM wel meer aandacht aan de Belgische deelname in Libië dan VRT dat deed. Dat gold tevens voor alle jaren. VTM had meer items die gingen over de Belgische militairen in het buitenland dan VRT.

Een laatste merkwaardige vaststelling was dat de hoeveelheid aandacht ook sterk divergeerde tussen verschillende regio's. Zo kwamen bijna uitsluitend landen uit Midden- en Zuid-Amerika, alsook landen uit Azië aan bod wanneer het ging over items die betrekking hadden tot verkiezingen. Over conflicten werd zelden bericht Hetzelfde viel af te leiden uit de resultaten van de andere jaren. De vraag stelt zich dus of de factor 'kilometerafstand' daarin een rol heeft gespeeld of niet. Met andere woorden, bevonden landen uit die regio's zich misschien te ver van Brussel?

9.3.2 2012

In 2012 lag de aandacht volledig anders. Niet meer Libië (2,3 procent) maar Syrië kreeg met 33,2 procent de meeste aandacht. Ook Israël (5,8 procent) kreeg heel wat aandacht door een nieuw conflict. Daarnaast ging er ook heel wat aandacht uit naar de Verenigde Staten van Amerika (11,3 procent). Dat had alles te maken met de presidentsverkiezingen van dat jaar. Ook in Frankrijk (3,6 procent) en België (8,1 procent) waren er dat jaar respectievelijk presidents- en gemeenteraadsverkiezingen, iets wat ook blijkt uit het aantal items. Bovendien zorgden verkiezingen wereldwijd voor een toenamen in het aantal landen dat aan bod kwamen. Dat was bijvoorbeeld het geval voor Angola, Georgië, Wit-Rusland, Taiwan en Venezuela. Opnieuw kwamen landen in Azië of Midden- en Zuid-Amerika enkel aan bod wanneer het verkiezingsuitslagen betrof.

Voorts spendeerde VRT opnieuw meer aandacht aan sub-Sahara Afrika en het gebied rond de Grote Meren. Dat bleek onder andere uit de cijfers voor de Democratische Republiek Congo en Mali.

9.3.3 2013

Er valt niet zoveel verschil op te merken met 2012 wat betreft de voornaamste geografische aandacht. Opnieuw ging de meeste aandacht naar Syrië (33,2 procent), gevolgd door België (12 procent), Egypte (9,4 procent) en Mali (7,1 procent). De reden waarom België zo hoog scoorde, had te maken met de verhoogde aandacht voor Belgische Syriëstrijders en de maatschappelijke gevolgen ervan. Vooral VTM gaf er aandacht aan. De reden voor Mali kwam door het uitbreken van een nieuw conflict en de Franse interventie gesteund door de VN-veiligheidsraad.

Wederom kunnen dezelfde opmerkingen gemaakt worden voor de geografische spreiding van de aandacht: Midden- en Zuid-Amerika, net als Azië waren ondervertegenwoordigd.

9.3.4 2014

In 2014 verschoof de aandacht van VRT en VTM van Syrië (15,3 procent) naar voornamelijk de conflicten in Oekraïne (36,5 procent) en Israël (11,5 procent), alsook naar de verkiezingen in België en de Belgische Syriëstrijders (10 procent). Opnieuw waren landen in Midden- en Zuid-Amerika, alsook in Azië kwantitatief ondervertegenwoordigd.

Een belangrijke vaststelling echter was dat VTM meer aandacht spendeerde aan de zoektocht voor een internationale coalitie tegen Daesh – Islamitische Staat – dan VRT dat deed.

9.3.5 2015

Zoals gezegd kon 2015 maar tot maart onderzocht worden en zijn de resultaten dus niet representatief voor heel 2015. Desondanks bleek dat de aandacht voornamelijk uitging naar Oekraïne (33,4 procent) en Syrië (15 procent). Daarnaast kwam ook Frankrijk sterk aan bod

(10,2 procent) door de aanslagen op *Charlie Hebdo* van januari dat jaar.

9.3.6 Algemene resultaten

Een eerste belangrijke vaststelling was dat de geografische diversiteit het hoogst lag bij verkiezingen. Dat betekende echter niet dat elke regio evenveel aandacht kreeg. Zoals gezegd kregen landen in Midden- en Zuid-Amerika, alsook in Azië kwantitatief minder aandacht dan andere regio's. Tabel 10 toont dat ook aan.

Indien Syrië, Oekraïne, Libië en België – die met respectievelijk 994, 488, 455 en 370 items voor een zekere vertekening zorgden – uit de geografische voorstelling worden gehaald, is de geografische aandacht nog beter zichtbaar, zoals kaart 2 duidelijk weergeeft.

Waarom er zoveel diversiteit ligt in aandacht binnen regio's kan misschien te maken hebben met de kilometerafstand. Zo liggen landen als Argentinië (11.262 km), Brazilië (8.967 km), Chili (11.868 km), Myanmar (8.700 km), Thailand (9.252 km) en Venezuela (7.799 km) bijna even ver of verder dan het verst verwijderde Afrikaanse land – Zuid-Afrika (8.808 km) – dat ook enkel maar werd vermeld wanneer het ging over verkiezingen. Het is een mogelijkheid die in het volgende deel verder zal worden behandeld. De hoofdhypothese ging er namelijk vanuit dat onder een bepaald niveau van nieuwswaarde de kilometerafstand een rol zou kunnen spelen.

Daarnaast bleek dat VRT kwantitatief meer items had dan VTM. Bovendien spendeerde VRT meer aandacht aan sub-Sahara Afrika en het gebied rond de Grote Meren. Dat zou te maken kunnen hebben met het gegeven dat VTM de lat iets hoger legt en pas over een conflict bericht wanneer het losbarst. VRT daarentegen berichtte echter ook over een conflict voor het uitbreken, alsook over de afloop ervan.⁷⁶

Tenslotte viel het op dat conflicten meer aandacht kregen dan verkiezingen en dat de aandacht voor die conflicten elk jaar

---

⁷⁶ P. VERLINDEN, persoonlijk gesprek, 24 maart 2016.

verschoof. Zo kreeg bijvoorbeeld Libië in 2011 nog 42 procent van de totale aandacht terwijl dat in 2012 nog maar 2,3 procent bedroeg. Wel bleek dat Syrië vanaf 2012 een significant hoge aandacht kreeg dat pas in 2014 door toedoen van het conflict in Oekraïne gedeeltelijk afnam. Die resultaten kunnen echter verklaard worden aan de hand van de theorie van Galtung en Ruge, zoals het volgende deel dan ook zal doen.

10 Verklaring van de onderzoeksresultaten

Hoe komt het dat de geografische diversiteit het hoogst lag bij verkiezingen maar dat de aandacht voornamelijk uitging naar conflicten en dat er bovendien veel verschillen waren tussen geografische regio's? In dit onderdeel zal naar een verklaring voor die vaststellingen worden gezocht aan de hand van de relevante, bestaande literatuur, alsook de theorie vooropgesteld door Galtung en Ruge. Omdat er toch wel verschillen zijn tussen de twee hoofdcategorieën, is er geopteerd om ze apart te behandelen.

10.1 Nieuwsselectiefactoren van Galtung en Ruge

10.1.1 Conflicten

Wat opviel bij het doorlopen van de conflicten, was dat de aandacht groeide zolang het initiële geweld dat ook deed. Met andere woorden, de aandacht van de massamedia concentreerden zich voornamelijk in het begin van het conflict wanneer het beginnende protest en het eventueel gepaard gaande geweld, stelselmatig toenamen. Galtung en Ruge noemden dat de 'intensiteit'. Na de beginfase kwam er enkel aandacht bij nieuwe uitbarstingen van geweld of wanneer het conflict een nieuw of versneld verloop kende. Dat was bijvoorbeeld het geval in Libië, waar de aandacht voor het conflict na de VN-interventie enkel nog toenam wanneer er een belangrijke plaats werd veroverd of wanneer Khadaffi van zich liet horen. Zoals uit de analyse van de resultaten bleek, nam de aandacht voor Libië na de dood van Khadaffi zeer snel af, van 42 procent in 2011 tot 2,3 procent in 2012. Ook bijvoorbeeld bij de protesten in Jemen nam de aandacht telkens toe na een nieuw golven van geweld of na de aanslag op president Saleh van 3 juni 2011.⁷⁷

Uit de bovenstaande gegevens zou ook kunnen worden afgeleid dat de afnemende en verschuivende aandacht te maken heeft met wat Galtung en Ruge de 'frequentie' en de 'continuïteit' noemden. Dat gold voor alle conflicten – klein en groot – die werden gecodeerd. De aandacht voor een conflict kende zijn hoogste punt in de beginfase en nam daarna enkel terug toe wanneer het conflict in

---

⁷⁷ *Elektronisch nieuwsarchief*. Geraadpleegd op 20 februari 2016.

een nieuwe of versnelde fase zat. Bovendien spreekt het voor zich dat de conflicten als negatief werden beschouwd.

Wat de voorspelbaarheid van de conflicten betreft, waren er in de meeste conflicten die werden gecodeerd reeds aanwijzingen dat de heersende spanningen konden escaleren. De protesten tijdens de ‘Arabische Lente’, de mislukte vredesonderhandelingen tussen Israël en Palestina in 2014, de protesten tegen het nieuwe beleid van de Oekraïense ex-president Janoekovitsj eind 2013 en de post-electorale spanning in Ivoorkust in 2011 zijn slechts enkele voorbeelden. Een belangrijke vaststelling in dat opzicht was dat de massamedia over conflicten rond de Grote Meren of in sub-Sahara Afrika vaak – maar niet altijd⁷⁸ – pas berichtten wanneer deze reeds enkele dagen of weken bezig waren. De voorspelbaarheid was daar dan ook minder duidelijk aanwezig.⁷⁹

De meeste conflicten waren dus niet onverwacht omdat er reeds een zeker niveau van voorspelbaarheid werd bereikt. Toch konden bepaalde gebeurtenissen gedurende een conflict onverwacht zijn waardoor de aandacht voor datzelfde conflict opnieuw een aantal dagen toenam. Het meest bekende voorbeeld daarvan is de vliegtuigramp met vlucht MH17 op 17 juli 2014.⁸⁰

Dat alles verklaart natuurlijk nog niet waarom er zoveel aandacht uitging naar die regio’s en niet naar landen in Midden- en Zuid-Amerika of Azië. De belangrijkste componenten uit de theorie van Galtung en Ruge die dat kunnen verklaren, zijn ‘culturele proximateit of zinvolheid’, ‘ambiguïteit vs. klaarheid’ en ‘consonantie met een bepaald land/regio’. Daarnaast kan tot op zekere hoogte het criterium ‘medium-bepaald’ ook een rol spelen.

---

⁷⁸ Zie wat er werd besproken in punt 9.3.6 over sub-Sahara Afrika en het gebied rond de Grote Meren.

⁷⁹ *Elektronisch nieuwsarchief*. Geraadpleegd op 20 februari 2016.

⁸⁰ P.J. HUYGHEBAERT, F. WILLEMS en J. MATYN, ‘193 en 6 Belgen kwamen om bij ramp met MH17’, *De Redactie*, 19 juli 2014 (<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/buitenland/1.2036106>). Geraadpleegd op 23 maart 2014 en *Elektronisch nieuwsarchief*. Geraadpleegd op 24 januari 2016.

Volgens de nieuwsselectietheorie zou een evenement dat cultureel dicht bij ons aansluit, meer aandacht krijgen in de media dan een evenement dat daar niet aan voldoet. Het duidt dus op de interpreteerbaarheid van de ontvanger, met name het Vlaamse kijkerspubliek.⁸¹

Zo kan het conflict in Oekraïne goed geïnterpreteerd worden omdat de Europese Unie ook gedeeltelijk betrokken was. In het Libische conflict waren dan weer veel westerse landen betrokken, inclusief België, onder de resolutie van de VN. Ook in Irak en Syrië raakten uiteindelijk westerse landen betrokken, zij het met militaire steun, dan wel politieke steun. Meer zelfs, vanaf 2014 kwam er in dat conflict een belangrijke speler bij – Daesh – die een gevaar voor de internationale veiligheid kon worden. Dat droeg er ongetwijfeld toe bij dat het conflict door de Vlaamse massamedia als ‘zinnig’ kon worden beschouwd. In Israël was de Verenigde Staten van Amerika dan weer sterk betrokken, terwijl in Mali Frankrijk.⁸² Op die manier waren er ook telkens ‘elites’ of ‘elite naties’ aanwezig, zoals Galtung en Ruge zeiden. Alle berichtgeving over de Democratische Republiek Congo, Rwanda of Burundi kregen dan weer veel aandacht in België door het koloniale verleden.⁸³ Het criterium ‘culturele proximitéit’ kan dus een deel van de conflicten waaraan aandacht werd gespendeerd, verklaren.

Toch, wat dan met het Egyptische conflict dat ook veel aandacht kreeg, maar waarbij geen Westerse landen betrokken waren? Daar kan de verklaring gevonden worden in een combinatie van verscheidene criteria. De massale betogingen waren nooit eerder gezien, wat de frequentie deed verhogen. Daarnaast escaleerde het protest vrij snel in geweld, waardoor de aandacht tevens toenam. Tot

---

⁸¹ GALTUNG en RUGE, *The Structure of Foreign News*, 67.

⁸² E. DRIESKENS, ‘Inleiding’, *Internationale Organisatie*, PowerPoint, Katholieke Universiteit Leuven, departement Sociale Wetenschappen, 2014 en *Elektronisch nieuwsarchief*. Geraadpleegd op 20 februari 2016.

⁸³ GALTUNG en RUGE, *The Structure of Foreign News*, 67, S. JOYE, ‘De media(de)constructie van rampen. Onderzoek naar de selectie en berichtgeving van rampen in Vlaamse nieuwsmedia’, *Tijdschrift voor communicatiewetenschap*, 38 (2010), 148 en J. SERVAES, *De Nieuwsmakers: informatie in de media*, Antwerpen 1983, 40.

slot stelden de massamedia het zeer klaar voor – iets dat feitelijk gold voor alle conflicten. Ook klaarheid brengen, was volgens Galtung en Ruge een belangrijk criterium in het nieuwsselectieproces. In het geval van Egypte waren het betogingen voor meer democratie en rechtvaardigheid, tegen het corrupte regime van Mubarak en later tegen diens opvolger Morsi, aldus de Vlaamse massamedia. De verklaring voor de aandacht voor Egypte moet dus in de combinatie van bovenstaande criteria worden gezocht. Bovendien blijkt uit het bovenstaande dat het conflict meermaals werd voorgesteld als een conflict tegen een bepaalde persoon, wat ook zorgde voor een verhoogde nieuwswaarde.⁸⁴

‘Consonantie met een bepaald land/regio’ daarentegen is belangrijk wanneer een evenement ook bij ons zou kunnen gebeuren, of reeds gebeurd is. Indien dat het geval is, zal dat evenement sneller ‘nieuwswaardig’ gevonden worden. Dat gold voornamelijk voor de conflicten in Oekraïne en Syrië. In Oekraïne konden de acties van Rusland wel eens aanleiding geven tot een militaire conflict met de Europese Unie. Die gedachte heerste er zeker na de annexatie van het Krim. Het conflict in Syrië daarentegen werd voornamelijk meer nieuwswaardig naarmate er mensen uit Vlaanderen, België en de rest van Europa gingen strijden in Syrië en er een vluchtelingenstroom richting Europa op gang kwam. Het gevaar voor de internationale of Europese veiligheid werd een steeds prominenter item in de massamedia. Op die manier kregen de conflicten in Syrië en Oekraïne meer aandacht, iets wat ook duidelijk bleek uit de resultaten.⁸⁵

Het criterium ‘medium-bepaald’ daarentegen is voornamelijk van toepassing om het verschil in verslaggeving van sub-Sahara Afrika en het gebied rond de Grote Meren te verklaren.

---

⁸⁴ *Elektronisch nieuwsarchief*. Geraadpleegd op 21 februari 2016 en GALTUNG en RUGE, *The Structure of Foreign News*, 66-67.

⁸⁵ *Elektronisch nieuwsarchief*. Geraadpleegd op 21 februari 2016, JOYE, ‘De media(de)constructie van rampen’, 146-152, K. MALFLIET, ‘Russia and The World’, *Russian Politics*, PowerPoint, Katholieke Universiteit Leuven, departement Sociale Wetenschappen, 2014 en VERLINDEN, ‘Buitenlandberichtgeving Internationaal Nieuws’.

Televisiejournaals hebben namelijk zoals gezegd nood aan beeldmateriaal om items te brengen. Indien VTM de lat hoger legt en pas bericht over conflicten wanneer die losbarsten, dan zullen er logischerwijze ook geen beelden worden getoond in de nieuwsuitzendingen die gaan over de aan- of afloop.⁸⁶

Desondanks blijft het vreemd dat de Vlaamse massamedia over conflicten in Midden- en Zuid-Amerika, alsook in Azië niet of nauwelijks berichtten. Zeker omdat ook daar heel wat conflicten zijn. Kaarten 3 tot en met 7 van de *Heidelberg Institute for International Conflict Research*⁸⁷ – opgenomen in de lijst van figuren en kaarten – geven het aantal conflicten tussen 2011 en 2015 duidelijk weer.

Met andere woorden de theorie van Galtung en Ruge kon bovenstaande vaststellingen niet volledig verklaren. Het criterium ‘culturele proximateit’, dat een mogelijke verklaring kon zijn, strookt niet helemaal met het feit dat er wel aandacht uitging naar verkiezingen in Midden- en Zuid-Amerika, alsook in Azië en niet naar conflicten. In onderstaande onderdeel zal daar verder op ingegaan worden.

10.1.2 Verkiezingen

Zoals gezegd was de geografische aandacht voor verkiezingen wereldwijd veel breder dan bij conflicten. Zo kregen landen uit Midden- en Zuid-Amerika, alsook Azië plots meer aandacht. Kunnen de verschillen verklaard worden aan de hand van de nieuwsselectietheorie?

Ten eerste is er het criterium ‘medium-bepaald’. Omdat de nieuwsjournaals op televisie zijn, is er dus nood aan beeldmateriaal. Beelden over verkiezingen zijn makkelijker verkrijgbaar dan over conflicten. Dat komt omdat er meer internationale persagentschappen

---

⁸⁶ VERLINDEN, persoonlijk gesprek.

⁸⁷ ‘Conflict Barometer 2011’, *Heidelberg Institute for International Conflict Research*, 20 (2012), 50, 64, ‘Conflict Barometer 2012’, *Heidelberg Institute for International Conflict Research*, 21 (2013) 54, 72, ‘Conflict Barometer 2013’, *Heidelberg Institute for International Conflict Research*, 22 (2014), 71, 93, ‘Conflict Barometer 2014’, 88, 108 en ‘Conflict Barometer 2015’, *Heidelberg Institute for International Conflict Research*, 24 (2016), 99-123.

aanwezig zijn. Bovendien zijn er ook meer ‘elites’ of ‘elite naties’ bij betrokken.⁸⁸ Toch bleek uit de resultaten dat VTM opnieuw weinig berichtte over sub-Sahara Afrika en het gebied rond de Grote Meren in vergelijking met VRT. De mogelijke reden kan dezelfde zijn als reeds vermeld. Bovendien kan intuïtief worden gevoeld dat verkiezingen duidelijker zijn dan de meeste conflicten, en dat er vaak op bepaalde personen wordt gefocust. Ook dat droeg dus bij tot de nieuwswaardigheid. Daartegenover staat wel dat verkiezingen niet meteen als negatief kunnen worden beschouwd.⁸⁹

Daarnaast kan er ook gemakkelijker achterhaald worden wanneer er verkiezingen in een bepaald land zijn. Op die manier kwam de verkiezingsdag niet als onverwacht en was het voorspelbaar. Natuurlijk kan de aanloop naar de verkiezingen, alsook het verloop en de uitslag echter wel onverwacht en niet-voorspelbaar zijn. Dat was bijvoorbeeld het geval bij Nederland, Italië en Griekenland. De reden dat de aandacht voor Nederland een piekmoment kende, lag aan het feit dat de regering in 2012 was gevallen en dus als onverwacht kwam. In Italië daarentegen was er na de verkiezingen van 2013 een patstelling gekomen, wat ook bijdroeg tot de aandacht. Griekenland tot slot kende zowel in mei als in juni 2012 parlementsverkiezingen omdat er na de eerste verkiezingen in mei geen coalitie kon worden gevormd.⁹⁰

De ‘frequentie’, ‘continuïteit’ en ‘intensiteit’ van de verkiezingen verschilden daarentegen van land tot land. De berichtgeving over de Belgische verkiezingen gebeurde bijvoorbeeld reeds lang voor de eigenlijke verkiezingsdag en liep ook nog lang erna verder. Ook bij verkiezingen in de Verenigde Staten van Amerika en Frankrijk berichtten de Vlaamse massamedia reeds lang voor de eigenlijke verkiezingsdag. Dat heeft voornamelijk te maken met het

---

⁸⁸ P. VERLINDEN, ‘Internationale nieuwsstromen’, *Media en internationale conflicten*, PowerPoint, Katholieke Universiteit Leuven, departement Sociale Wetenschappen, 2015.

⁸⁹ GALTUNG en RUGE, ‘The Structure of Foreign News’, 68-70.

⁹⁰ *Elektronisch nieuwsarchief*. Geraadpleegd op 25 februari 2016.

kiessysteem van beide landen.⁹¹ Over andere verkiezingen werd vaak alleen de uitslag bericht. De nieuwsselectiefactoren verschilden dus van verkiezing tot verkiezing. Dat is ook de voornaamste reden dat het aantal items voor de categorie ‘verkiezingen’ lager ligt dan de categorie ‘conflicten’.

Het criterium ‘culturele proximiteit’ daarentegen is slechts gedeeltelijk van toepassing op verkiezingen, in de zin dat verkiezingen ook bij ons voorkomen en we sowieso al beter begrijpen waarover het gaat. Natuurlijk valt de verhoogde aandacht voor de verkiezingsstrijd in de Democratische Republiek Congo van 2011 wel te verklaren vanuit dat criterium, om dezelfde reden als de aandacht voor conflicten daar, namelijk het koloniale verleden.⁹²

Hetzelfde geldt voor het criterium ‘consonantie met een bepaald land/regio’. Ook daar valt weinig over te zeggen wat betreft verkiezingen. Natuurlijk kunnen bepaalde politieke tendensen in de buurlanden zorgen voor een gelijkaardig effect in België, maar echte voorbeelden zijn daar niet van gevonden in de nieuwsuitzendingen.

Desondanks verklaren opnieuw niet alle criteria van Galtung en Ruge de geografische verschillen in media-aandacht tussen de categorieën ‘conflicten’ en ‘verkiezingen’. Misschien kan de literatuur ontbrekende zaken beantwoorden.

10.2 Status Quaestionis van het onderzoek

10.2.1 Conflicten

Hoewel de besproken literatuur niet ging over het onderzoek naar conflicten lijkt het toch belangrijk om even stil te staan bij een aantal bevindingen van één onderzoeker in het bijzonder. Zo stelde Wu in zijn studie uit 2000 bijvoorbeeld vast dat landen in Afrika en Latijns-Amerika helemaal geen aandacht kregen in de massamedia die hij onderzocht. Volgens hem lag dat voornamelijk aan het feit dat berichtgeving over landen met een grote politieke en economische invloed voorrang kenden, hoewel hij dat niet systematisch kon

---

⁹¹ Het kiessysteem in kwestie is een tweerondenstelsel: FIERS en VAN HECKE, *De spelregels van de democratie*, 39-41, 89-103.

⁹² *Elektronisch nieuwsarchief*. Geraadpleegd op 17 februari 2016.

vaststellen. Het enige alternatief om in het nieuws te komen, was wanneer er “some large-scale, disruptive incidents” plaatsvonden, aldus Wu.⁹³ Zulke incidenten zijn feitelijk niet verschillend met de criteria van de nieuwselectietheorie.

Belangrijk was de vaststelling dat landen in Afrika en Latijns-Amerika helemaal geen aandacht kregen. In dit onderzoek bleek echter dat landen in Midden- en Zuid-Amerika, alsook in Azië weinig tot geen aandacht kregen wat betrof conflicten en iets meer aandacht wanneer het ging over verkiezingen. In zekere zin sluiten de conclusies dus deels aan met wat Wu zei. De reden waarom het Afrikaanse continent in dit onderzoek wel beter vertegenwoordigd is, heeft zoals gezegd voornamelijk te maken met de ‘culturele proximitéit’. Toch verklaart de bestaande literatuur niet waarom nu net Midden- en Zuid-Amerika, alsook Azië ondervertegenwoordigd zijn. Er moet dus naar een andere verklaring worden gezocht. De kilometerafstand kan dus nog steeds een mogelijke verklaring zijn.

Andere onderzoekers als Swain, Branton en Dunaway zeiden eigenlijk niets bijzonder dat een verklaring kan geven aan bovenstaande vaststelling.

10.2.2 Verkiezingen

De enige onderzoeker die zich toespitste op verkiezingen was de Zweed Karl Rosengren, die echter kranten onderzocht en geen televisiejournals. Desondanks concludeerde hij dat veel verkiezingen geen aandacht van de massamedia kregen. Uit zijn data bleek zoals gezegd dat er echter maar één soort variabele was die de media-aandacht voor parlementaire verkiezingen in kranten echt kon beïnvloeden. Die variabele was een economische. Volgens hem “[verklaarden] economic variables such as export and import values [...] between one fourth and two thirds of the variance in newspapers coverage of parliamentary elections”.⁹⁴

Wat Rosengren stelde, kan misschien een deel van de verklaring vormen maar wat dan met de categorie ‘conflicten’? Hoe kunnen de conclusies van Rosengren gekoppeld worden aan de

---

⁹³ WU, ‘Geographic Distance and US Newspaper’, 259-261.

⁹⁴ ROSENGREN, ‘International News, 147, 151-156.

resultaten uit dit onderzoek? Met andere woorden, hoe komt het dat over verkiezingen wel wordt bericht in Midden- en Zuid-Amerika, alsook Azië, maar over conflicten nauwelijks of niet? Indien het waar is wat Rosengren zegt, dat economische variabelen de aandacht bepalen, waarom dan enkel bij verkiezingen en niet bij conflicten? Hoogstwaarschijnlijk ligt de verklaring ergens in het midden.

10.3 Verklaring van de onderzoeksresultaten

Waarom wordt er wel aandacht gespendeerd aan verkiezingen in Midden- en Zuid-Amerika, alsook in Azië en niet aan conflicten? Dat blijft de centrale vraag die voortvloeide uit de analyse van de onderzoeksresultaten. Zowel de nieuwsselectietheorie als de literatuur alleen bieden te weinig verklaringen. De verklaring ligt waarschijnlijk ergens tussenin. De hoofdhypothese ging er namelijk vanuit dat onder een bepaald niveau van nieuwswaarde de kilometerafstand een rol zou spelen. De vraag is dus of die hypothese correct was.

Zoals in het vorige deel werd gesuggereerd, kon het verschil in media-aandacht misschien te maken hebben met de kilometerafstand. Anders gezegd, vanaf een bepaalde afstand konden minder duidelijke nieuwsitems aan de aandacht van de Vlaamse massamedia ontsnappen. Een groot deel van de onderzoeksresultaten viel te verklaren aan de hand van Galtung en Ruge. Toch was er dat kleine deel dat moeilijker viel te verklaren aan de hand van de theorie of de literatuur.

Het belangrijkste criterium dat die hypothese kan ondersteunen, is ‘ambigüiteit vs. klaarheid’. Conflicten – ook al werden ze duidelijk voorgesteld – blijven desondanks complexer dan verkiezingen. Daarom zou het kunnen dat vanaf een bepaalde afstand complexere items weinig tot geen aandacht krijgen. Die stelling komt in ieder geval wel overeen met de data. In Midden- en Zuid-Amerika, alsook in Azië vonden er zoals gezegd wel degelijk conflicten plaats tussen 2011 en 2015. Een plausibele verklaring zou dus zijn dat de conflicten enerzijds als te ‘complex’ en anderzijds als te ‘veraf’ werden beschouwd. De verwachtingen met de resultaten van dit onderzoek stelden dat die afstand tot Brussel tussen de 7.000 en

8.000 km zou liggen. Zo liggen landen als Argentinië (11.262 km), Brazilië (8.967 km), Chili (11.868 km), Myanmar (8.700 km), Thailand (9.252 km) en Venezuela (7.799 km) bijna even ver of verder dan het verst verwijderde Afrikaanse land – Zuid-Afrika (8.808 km) – dat ook enkel maar werd vermeld wanneer het ging over verkiezingen.

‘Culturele proximateit’ kon daarentegen niet alle verschillen verklaren. Waarom zouden wel verkiezingen in Midden- en Zuid-Amerika, alsook Azië aan bod komen, maar nauwelijks conflicten? Hetzelfde gold voor ‘consonantie met een bepaald land/regio’. Het belangrijkste criterium was met andere woorden de duidelijkheid, in combinatie met de twee net vermelde criteria. Daarnaast was de aanwezigheid van internationale persagentschappen – waardoor er gemakkelijker aan informatie en beelden kon worden gekomen – tevens een belangrijk onderdeel.

Het vormt dus inderdaad een verklaring voor een deel van de onderzoeksresultaten. De andere resultaten vielen daarentegen te verklaren aan de hand van de nieuwsselectietheorie, zoals daarboven vermeld. Met andere woorden, geografische afstand is geen nieuwsselectiecriteria op zich, maar kan in specifieke gevallen wel een kleine rol gaan spelen.

Desondanks is het tevens plausibel dat economische banden en handelsrelaties een impact hebben op de media-aandacht van de Vlaamse massamedia, maar dat was echter niet het opzet van dit onderzoek. Wel biedt het een mogelijkheid tot verder onderzoek.

Andere onderzoekers als Hicks en Gordon of Chang, Shoemaker en Brendlinger stelden vast dat de kilometerafstand er niet meer toe deed door de moderne communicatie.⁹⁵ Het is inderdaad waar dat vandaag de dag informatie-uitwisseling gemakkelijk is. Dat wil echter niet zeggen dat massamedia – die aan bepaalde informatie kunnen komen – die informatie ook daadwerkelijk zullen gebruiken. Opnieuw spelen de criteria van Galtung en Ruge daarin een belangrijke rol. Dit onderzoek zei enkel

---

⁹⁵ HICKS en GORDON, ‘Foreign News Content’, 641-642, 644 en CHANG, SHOEMAKER en BRENDLINGER, ‘Determinants of International News’, 405-411.

dat afstand een rol kan spelen wanneer bepaalde events veraf gebeuren en bovendien complex zijn. Het zei niet dat de massamedia niet aan de informatie over die events kunnen komen. In dat opzicht zijn de conclusies van de onderzoekers niet van toepassing op de resultaten van dit onderzoek.

De bijkomende hypothese stelde dat de kilometerafstand tot een bepaald ‘world event’ de inhoud en accuraatheid van de verslaggeving zou beïnvloeden. Daarover is er geen data gevonden. Wel stelden de resultaten vast dat er voornamelijk inhoudelijke verschillen waren tussen VRT en VTM, maar dat de accuraatheid daaronder niet leed. Zo had VTM meer aandacht voor de Belgische militairen in het buitenland, terwijl VRT daar kwantitatief minder over berichtte. Desondanks was er geen verschil in accuraatheid.

11 Conclusie

Dit onderzoek richtte zich op de vraagstelling of de kilometerafstand tot een ‘world event’ een nieuwsselectie criterium was of niet. Uit de analyse van de onderzoeksresultaten bleek dat die vraag voorzichtig positief kon worden beantwoord: geografische proximateit kon voor de Vlaamse massamedia een rol spelen wanneer bepaalde complexe ‘world events’ geografisch ver verwijderd waren. De resultaten van dit onderzoek konden die vraagstelling dus beantwoorden. Wel was de kilometerafstand geen bepalende factor alleen, maar was het net een mix van verschillende factoren waarbinnen de kilometerafstand een rol kon spelen. De eerste onderzoeksvraag werd dus negatief beantwoord, terwijl de tweede positief.

De vraag of er een verschil in verslaggeving was bij gelijkaardige ‘world events’, moest ook negatief beantwoord worden. Er waren wel inhoudelijke verschillen tussen VRT en VTM, maar niet al te uitgesproken. Bovendien bracht dat geen problemen met zich mee op vlak van accuraatheid.

Daarnaast heeft dit onderzoek ook een duidelijk overzicht kunnen bieden van de literatuur betreffende het onderwerp omdat er zoals gezegd veel variatie in zat. Verder is het er in geslaagd een aanvulling te zijn op Galtung en Ruge en tegelijkertijd een nieuw inzicht te geven in de nieuwsselectie.

Tenslotte spitte dit onderzoek zich toe op de nieuwsjournaals van VRT en VTM. Het kon dus zijn dat beelden over bepaalde ‘world events’, aangeleverd door internationale persagentschappen, het nieuwsjournaal niet haalden. De media-aandacht was dus in zekere zin beperkt, waardoor de veralgemeenbaarheid van de resultaten niet kon worden toegepast. De resultaten zijn enkel van toepassing op de Vlaamse massamedia. Het is aan andere onderzoekers om te kijken of dezelfde resultaten behaald kunnen worden met andere massamedia.

Ook is het aan anderen om verder te kijken of de verklaring van dit onderzoek correct is of moet worden bijgeschaafd. Enkel zo kan er naar een volledige kennis over nieuwsselectie gegaan worden.

12 Lijst van geciteerde bronnen en werken

12.1 Bronnen

Elektronisch nieuwsarchief, 2016 (<http://www.nieuwsarchief.be/>).

12.2 Werken

12.2.1 Studies

ADAMS, W.C. 'Whose lives count? TV coverage of natural disasters', *Journal of Communication*, 36 (1986), 133-122.

BELL, A., *The language of news media*, Oxford, 1991.

BLAKIE, N., *Designing Social Research*, Cambridge, 2009.

BRANTON, R.P., en DUNAWAY, J., 'Spatial Proximity to the U.S.-Mexico Border and Newspaper Coverage of Immigration Issues', *Political Research Quarterly*, 62 (2009), 289-302.

BREED, W., 'Social control in the newsroom: A functional analysis', *Social Forces*, 33 (1955), 326-335.

BRYMAN, A., *Social Research Methods*, New York, 2012.

BUSH, C.R., *The Art of News Communication*, New York, 1954.

CARTER, R.E. en MITOFSKY, W.J., 'Actual and Perceived Distances in the News', *Journalism Quarterly*, 38 (1961), 223-225.

CHANG, T.K. en LEE, J.W., 'Factors Affecting Gatekeepers' Selection of Foreign News: a National Survey of Newspaper Editors', *Journalism Quarterly*, 69 (1992), 554-561.

CHANG, T.K., SHOEMAKER, P.J. en BRENDLINGER, N., 'Determinants of International News Coverage in the U.S. Media', *Communication Research*, 14 (1987), 396-414.

'Conflict Barometer 2011', *Heidelberg Institute for International Conflict Research*, 20 (2012), 1-109.

‘Conflict Barometer 2012’, *Heidelberg Institute for International Conflict Research*, 21 (2013), 1-122.

‘Conflict Barometer 2013’, *Heidelberg Institute for International Conflict Research*, 22 (2014), 1-149.

‘Conflict Barometer 2014’, *Heidelberg Institute for International Conflict Research*, 23 (2015), 1-175.

‘Conflict Barometer 2015’, *Heidelberg Institute for International Conflict Research*, 24 (2016), 1-197.

CRESWELL, J.W., *Research Design. Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*, Thousand Oaks, 2009.

DE SMEDT, J., WOUTERS, R. en DE SWERT, K., *Inter-coder reliability in the TV News Archive. A Report on Coding Issues, Countries and Actors in Belgian television news*, Antwerpen, 2013.

DRIESKENS, E., ‘Inleiding’, *Internationale Organisatie*, PowerPoint, Katholieke Universiteit Leuven, departement Sociale Wetenschappen, 2014.

DUPREE, J.D., ‘International Communication: View from a Window of the World’, *Gazette*, 17 (1971), 224-235.

FIERS, S. en VAN HECKE, S., *De spelregels van de democratie. Kiesstelsels en politieke systemen in Europa*, Brussel, 2013.

FRANKLIN, B., *Newszak and news media*, London, 1997.

GALTUNG, J. en RUGE, M.H., ‘The Structure of Foreign News: The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers’, *Journal of Peace Research*, 2 (1965), 64-91.

GANS, H.J., *Deciding what's news: a study of CBS evening news, NBC nightly news, Newsweek and Time*, London, 1980.

HAFEZ, K., ‘International news coverage and the problems of media globalization. In search of a ‘new global-local nexus’, *The European Journal of Social Science Research*, 12 (1999), 47-62.

HARCUP en D. O'NEILL, 'What Is News? Galtung and Ruge revisited', *Journalism Studies*, 2 (2001), 261-280.

HERBERT, J., *Journalism in the digital age: theory and practice for broadcast, print and on-line media*, Oxford, 2001.

HICKS, R.G. en GORDON, A., 'Foreign News Content in Israeli and U.S. Newspapers', *Journalism Quarterly*, 51 (1974), 639-644.

HUXFORD, J., 'The proximity paradox. Live reporting, virtual proximity and the concept of place in the news', *Journalism*, 8 (2007), 657-674.

JOYE, S., 'De media(de)constructie van rampen. Onderzoek naar de selectie en berichtgeving van rampen in Vlaamse nieuwsmedia', *Tijdschrift voor communicatiewetenschap*, 38 (2010), 139-155.

LIPPMANN, W., *Public Opinion*, New York, 1922.

LUTTBURG, N.R., 'Proximity Does Not Assure Newsworthiness', *Journalism Quarterly*, 60 (1983), 731-732.

MACLEAN, S.M. en PINNA, L., 'Distance and News Interest: Scarperia, Italy', *Journalism Quarterly*, 35 (1958), 36-48.

MALFLIET, K., 'Russia and The World', *Russian Politics*, PowerPoint, Katholieke Universiteit Leuven, departement Sociale Wetenschappen, 2014.

MCQUAIL, D., *McQuail's mass communication theory*, London, 2010.

MORTON, L.P. en WARREN, J., 'Proximity: Localization vs. Distance in PR News Releases', *Journalism Quarterly*, 69 (1992), 1023-1028.

NAM, S., 'The Flow of International News Into Korea', *International Communication Gazette*, 16 (1970), 14-26.

OSTGAARD, E., 'Factors Influencing the Flow of News', *Journal of Peace Research*, 2 (1965), 39-63.

- ROOSE, H. en MEULEMAN, B., *Methodologie van de sociale wetenschappen. Een inleiding*, Gent, 2014.
- ROSENGREN, K.E., 'Four Types of Tables', *Journal of Communication*, 27 (1977), 67-75.
- ROSENGREN, K.E., 'International News: Methods, Data and Theory', *Journal of Peace Research*, 11 (1974), 145-156.
- SINGER, E., ENDRENY, P. en GLASSMAN, M.B., 'Media Coverage of Disasters: Effect of Geographic Location', *Journalism Quarterly*, 68 (1991), 48-58.
- SEGEV, E., 'Visible and invisible countries: News flow theory revised', *Journalism*, 16 (2015), 412-428.
- SERVAES, J. *De Nieuwsmakers: informatie in de media*, Antwerpen 1983.
- SWAIN, K., 'Proximity and Power Factors in Western Coverage of the Sub-Saharan AIDS Crisis', *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 80 (2003), 145-165.
- TILLEMA, T., DIJST, M. en SCHWANEN, T., 'Face-to-face and electronic communications in maintaining social networks: the influence of geographical and relational distance and of information content', *New Media & Society*, 12 (2010), 965-983.
- VERLINDEN, P., 'Buitenlandberichtgeving Internationaal Nieuws', *Media en internationale conflicten*, PowerPoint, Katholieke Universiteit Leuven, departement Sociale Wetenschappen, 2015.
- VERLINDEN, P., 'Formats journaal VRT 2013', *Media en internationale conflicten*, PowerPoint, Katholieke Universiteit Leuven, departement Sociale Wetenschappen, 2015.
- VERLINDEN, P., 'Internationale nieuwsstromen', *Media en internationale conflicten*, PowerPoint, Katholieke Universiteit Leuven, departement Sociale Wetenschappen, 2015.
- VERLINDEN, P., persoonlijk gesprek, 24 maart 2016.

WATSON, J., *Media Communication: an Introduction to Theory and Process*, New York, 2003.

WESTERSTAHL, J. en JOHANSSON, F., 'Foreign News: News Values and Ideologies', *European Journal of Communication*, 9 (1994), 71-89.

WHITE, D.M., 'The 'Gate Keeper': A Case Study in the Selection of News', *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 27 (1950), 383-390.

WU, H.D., 'A Brave New World for International News? Exploring the Determinants of the Coverage of Foreign Nations on US Websites', *The International Communication Gazette*, 69 (2007), 539-551.

WU, H.D., 'investigating the Determinants of International News Flow. A Meta-Analysis', *Gazette*, 60 (1998), 493-512.

WU, H.D., 'Homogeneity Around the World? Comparing the Systemic Determinants of International News Flow between Developed and Developing Countries', *Gazette: The International Journal for Communication Studies*, 65 (2003), 9-24.

WU, H.D., 'Systemic Determinants of International News Coverage: A Comparison of 38 Countries', *Journal of Communication*, 50 (2000), 110-130.

ZIPF, G.K., 'Some Determinants of the Circulation of Information', *The American Journal of Psychology*, 59 (1946), 401-421.

12.2.2 Websites

Heidelberg Institute for International Conflict Research, 2016 (<http://hiik.de/en/methodik/index.html>).

HUYGHEBAERT, P.J., WILLEMS F. en MATYN, J., '193 en 6 Belgen kwamen om bij ramp met MH17', *De Redactie*, 19 juli 2014 (<http://deredactie.be/cm/vrtnieuws/buitenland/1.2036106>).

Steunpunt Media, 2016 (<http://www.steunpuntmedia.be>).

